

**FESTIVALUL
„GOLDFADEN”,
RELUAT TIMID**

Festivalul Internațional de Teatru „Avram Goldfaden” a ajuns la cea de-a cincea ediție și a fost reluat după o pauză de doi ani.

Un articol de Silviu D. Constantinescu ÎN » PAGINILE 4-5

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE S-MB | TA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ARTISTUL ASOCIAT

- S\pt\m\na 1 – Interviu
- S\pt\m\na 2 – Text de autor
- S\pt\m\na 3 – Criticii despre...
- S\pt\m\na 4 – Colegii de breasl\ despre...

octombrie –
MIHAI MIHALCEA

NR. 202 » 25 – 31 octombrie 2008 » S\pt\m\ nal realizat de Editura Polirom [i „Ziarul de la[i]” » supliment@polirom.ro

Cu capul în perete

Mihaela Michailov

-n *Pool (no water)*, piesa britanicului Mark Ravenhill, dramaturg care a revoluționat în anii '90 scriitura fiziologic-poetic\ (*Shopping and Fucking* este piesa care l-a consacrat), cinci arti[ti vizuali lupt\ pe via)\ [i pe moarte pentru recunoa[tere cu orice pre].

ÎN » PAGINA 6

Cele două (nim)fete ale lui Nabokov

Bogdan Romaniuc

Numele lui Vladimir Nabokov va fi întotdeauna legat de succesul romanului *Lolita* [i, bine n]eles, de scandalul pe care această carte l-a provocat. Dar opera lui Nabokov este dominat\ [i de un alt roman, poate nu la fel de celebru ca *Lolita*, dar cel pu]in la fel de interesant: *Ada sau ardoarea*.

ÎN » PAGINILE 12-13

Exportul literar cre[te miza României la Frankfurt

Standul României de anul acesta de la Trgul Interna]ional de Carte de la Frankfurt a reu[it s\ culeag\ mai multe laude dec\t criticii, a fost vizitat de nume grele din industria editorial\ interna]ional\ [i a g\zduit trei evenimente care au atras un public numeros: lansarea seriei de autor „Opere. Gabriela Adame[teanu”, lansarea seriei de autor „Norman Manea” (ambele de la Editura Polirom) [i dezbaterea „Literatur\ [i exil”.

Citiți grupajul realizat de George Onofrei ÎN » PAGINILE 8-10

Lucian Dan Teodorovici: „Orice se întâmplă în jurul lui și e receptat nefavorabil aparține PD-L-ului, orice e receptat pozitiv aparține tot PD-L-ului, dar de astă dată în fața lui s-a oprit, Traian Băsescu”.

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Prezum]ia de ne[tiin]\

Pe vremea lui Ceaușescu, „mult iubitul conducător” era exonerat de vin\ de multe ori\ nu numai de cel care aveau un interes s-o fac\, dar chiar de marea majoritate a românilor. Faptul c\, spre exemplu, în momentul în care dictatorul făcea o vizită\ de lucru într-un oraș alimentarele de pe traseu se îmbog\eau brusc cu produse la care românul doar visa, urmînd ca acestea să fie trimise în magazinele imediat după terminarea vizitei, în fața pe oameni să creadă c\ Ceaușescu nu [tie nimic despre înfometarea la care e supus poporul. La fel în multe alte situații. Ceaușescu, se spunea, a fost jinit în minciună\ de oamenii din jurul lui, astfel explicîndu-se chiar [i senza]ia de n\uceală pe care dictatorul a arătat-o pe parcursul mascaradei juridice din 1989, ce s-a ncheiat cu condamnarea sa la moarte. Mulți nostalgici perpetuează [i azi ideea, defii ea e ridicol\.

Dar nu despre faptul c\ Ceaușescu [tia sau nu ce se ntmpla cu poporul sau ce face partidul comunist e vorba în acest text. Ci despre o situație care, într-un anumit fel, urmează linia psihologiei populare din acele timpuri. De curînd, PD-L a ajuns din nou înainta unor ziare, controlate, desigur, de diverse „tonomate”, ntrucît pe listele pentru parlamentare ale moralului partid au apărut tot felul de nume suspecte, deloc onorabile. Foști parlamentari PRM, PC sau PSD (c]iva din celebrul „grup 322”), diverși cet]eni cu dosare sau asupra c]ora planează destule b\nuiele de corupție au ajuns să ocupe locuri eligibile pe listele democrat-liberalilor. Iar în urma semnării acestor nume în ziare am descoperit, citind tot felul de forumuri, dar [i articole ale altor „analitiști”, c\ se însinuează următoarea idee: da, partidul greșește iar\, dar e foarte probabil ca liderul său spiritual, Traian Băsescu, să nu [tie ce candidatură au acceptat oamenii săi.

După t]mpania de imagine făcută\ de PD-L pentru a-[i asigura controlul Consiliului General al Capitalei, adică o alian]\ conjunctural\ cu PNG, s-a spus același lucru. După t]mpania [i mai mare concretizată\ în alian]a parlamentară, fie ea [i de moment, cu PRM, nu doar forumiștii [i analiști simpatizanți, dar însuși președintele l-a luat pe „n-am [tiut” în brațe. Astfel nct, adunînd toate aceste ne]tiin]e prezidențiale, noi trebuie să ajungem treptat la ideea c\ puritatea lui Traian Băsescu nu e alterată de nimic. Orice se ntmpla în jurul lui [i e receptat nefavorabil aparține PD-L-ului, orice e receptat pozitiv aparține tot PD-L-ului, dar de astă dată\ în fața lui s-a oprit, Traian Băsescu.

Dintr-o ne]tiin]\-ntr-alta, Traian Băsescu pare a-[i ap]ura pielea prezidențială\ deloc altfel decît un util funcționar care, după o via]\ în care a purtat servietă, ajuns în fine într-o poziție de conducere, aruncă orice greșeală pe seama subordonaților săi. Totuși, aceluși funcționar ar fi repede considerat meschin de cei din jur. Președintele României nct, beneficiind de statutul de conducător care, cumva, în ochii opiniei publice [i mai p]strează [i sensul de t]tuc al nașunii, nu e privit a]a, ci, precum în alte vremuri, primește prezum]ia de nevinov]ie. Sau, mai bine zis, prezum]ia de ne]tiin]\.

Comportamentul public al lui Traian Băsescu din ultimii ani, nct de pe vremea cînd era doar președinte

» Sistemul l-a trădat pe Ceaușescu. Adică partidul al cărui secretar general era. Iar asta s-a întimplat poate și pentru că în interior se creaseră destule frustrări, poate și pentru că mulți se săturaseră să facă treburile murdare, vișind la rîndu-le să ajungă în poziția din care ar fi putut să nu se murdărească direct, ci doar să dicteze. Iar Ceaușescu s-a trezit în fața unui pluton de execuție.

al PD-ului, demonstrează în mod cert c\ partidul pe care îl conduce chiar [i acum nu poate face vreo mișcare cît de cît importantă fără n]tiin]area, ba chiar fără acceptul ferm al liderului său suprem. Ne]tiin]a este doar o carte pe care Băsescu mizează, o carte c]tigătoare nct în rîndurile mulțimilor. Dar istoria recentă, cea pe care n-o prea b]gim în seamă, ne amintește c\ Ceaușescu n-a avut de nfruntat doar mulțimi în 1989. Sau, mai bine zis, pe aceste mulțimi le-ar fi nfruntat [i, probabil, le-ar fi nfrîntat dac sistemul pe care-l controla funcționa foarte bine. Sistemul l-a trădat nct. Adică partidul al cărui secretar general era. Iar asta s-a ntmplat poate [i pentru c\ în interior se creaseră destule frustrări, poate [i pentru c\ mulți se săturaseră să facă treburile murdare, vișînd la rîndu-le să ajungă în poziția din care ar fi putut să nu se murdărească direct, ci doar să dicteze. Iar Ceaușescu s-a trezit în fața unui pluton de execuție.

În alte vremuri, adică în prezent, plutonul de execuție propriu-zis a ieșit din uzul democratic, Băsescu n-are motive să se teamă de a]a ceva. Dar există [i alte forme de execuție, de exemplu cele politice, care acum sînt în vogă. Deocamdată, președintele controlează sistemul [i pledează nevinovat pentru c\ partidul îi oferă nct darul ne]tiin]ei eficiente. nct partidul e compus din oameni. Cu orgoliu, cu ambiții politice [i a]a mai departe. [i cred c\ mulți dintre acești oameni visează, deocamdată în ascuns, să ajungă în poziția din care s\ poată spune: „N-am [tiut”.

ROMÂNII E DEȘTEPȚI

Hai, la virgule! (I)

Acum, ns\, am ajuns, totuși, la concluzia c\, azi, cel care scriu au c]zut, nefresc de tare, în patima virgulelor.

Cu alte – de fapt, cu aceeași – cuvinte:

Acum ns\ am ajuns totuși la concluzia

c\ azi cei care scriu au c]zut nefresc de tare în patima virgulelor.

Sper c\ se vede care e diferența dintre cele două fraze. Aproape nici una. Exceptînd faptul c\ una te face să te poticnești mereu pînă să ajungi la capătul ei. [i conține c]teva greșeli elementare de punctuație, greșeli pentru care odinioară s-ar fi putut rata chiar [i un examen de bacalaureat. Asta se ntmpla ns\ pe vremea cînd nu toți bacalaureații aveau tastatura de jurnalist în rani\.

Fiindc\, totuși, asta e, pe moment, ideea... \\\, pardon. Vreau să zic „Fiindc\

„scumpiri” la toate m]rfurile „de consum”, iar n]elesul acestuia era exact acela c\ se anun]au scumpiri la m]rfurile de consum. [i a]a mai departe. Presupun c\ în redacția ziarului se iscase a]a, o atmosferă de pl]ceri (sau „pl]ceri”)

ghilimelice. Redactorii vreau cu satisfacție în text c]te o pereche de semne din astea simpatice [i se gîndeau la pl]cerea cu care vor fi citite ele. De exemplu, ce titlu ar merita o [tire cu o fată\ alungată\ de acas\? Desigur, O „fată” a fost „alungată\ de acas\! E scris adnc, nu glum!

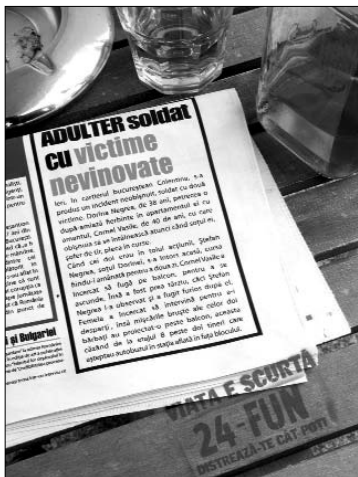
E bine, dincolo de greșelile obișnuite care umplu paginile revistelor ([i, mai nou, ale c]r]ilor) ce apar în România, am

remarcat apariția cu consecvență a unei noi epidemii – de data aceasta a virgulelor. O „virguliță”, ca să-i dau [i un nume. Cod]ia aia mică [i dr]guc], care se pune în interiorul unor fraze conform unor reguli destul de bine stabilite, a ajuns să fie plasată\ cu aceeași pl]cere creativă\ aproape peste tot [i din ce în ce mai prost.

De la Gramatica limbii române editată\ de Academia Română (cunoscută sub numele popular de „Gramatica Academiei”) [i pînă la îndreptările de punctuație existente, cam peste tot g]sim reguli imperative, reguli prohibitive [i reguli facultative de utilizare a virgulei în limba română. O vreme s-a făcut exces de virgule, aplicînd regulile facultative ca [i cum ar fi obligatorii. Aici a mai mers cum a mai mers, de [i excesul de virgule îngreunează lectura unui text, iar dac virgula e inutilă, atunci de ce s-o mai pui?

Acum s-a trecut în faza a doua, cea a virgulei galopante, în care sînt nct]cate chiar [i regulile prohibitive – adică acelea care interzic folosirea virgulei în anumite situații. Exemple se g]sesc cu gr]madă [i o să n]tir [i eu c]teva mai ncolo. Trist e ns\ c\ le-am g]sit nu doar în cotidieni de mare tiraj, ci [i în reviste de cultură. De cultură!

Conjuncția [i pune mari probleme. Dar nu numai ea. Conform regulilor în vigoare, dac] alte elemente ale propoziției nu o cer, [i, dar, ns\ sau totuși nu se pun între virgule, nu au virgule înainte lor [i nici în urma lor decît cînd se par] propoziții, adică în fraze. n ziare ns\ se scrie -n ziare, ns\, se scrie – ceea ce e greșit [i e o română proastă. Un exemplu, alt greșeală: [i, de data asta, nu mai [tiu... Sigur c\ nu. Am aflat, ns\, c\... Ba nu. [tiam, totuși, c\... n ziare bine. [i a]a mai departe. Un astfel de exces de zel în plasarea virgulelor l-ar fi obligat, de exemplu, pe Eminescu să scrie [i, dac] ramuri bat în gem... Dar n-a făcut-o.

totuși asta e pe moment ideea”. Ideea e c\ se scrie din ce în ce mai prost românește, iar fenomenul se propagă tot mai des [i în publicații de prestigiu, inclusiv în reviste de cultură. S-ar zice c\ nimeni nu mai [tie exact care sînt regulile ortografice nici cu „Gramatica Academiei” actualuri. Mai grav: în multe cazuri se scrie prost românește tocmai ducînd pînă la absurd regulile ortografice [i de punctuație.

Acum c]va ani unul din cotidienele timp]orene de largă circulație locală fusese cuprins de molima ghilimelilor. Puneau dragii de redactori [i corectori ghilimele unde vrei [i unde nu vrei. Scriau, de exemplu, un titlu mare: Ieri „hojul” a fost prins la „locul faptei”. ntr-un astfel de caz – mai ales în presă – ghilimele implică o tentă ironică sau o trimitere la altceva decît ce spune enunțul n ghilimele. Dar nu [i aici... Cînd citeai articolul, vedeai c\ era vorba chiar de un ho], care fusese prins exact la locul faptei. Sau în titlu se anun]a c\ Se anun]ă

16 autori europeni dezbat diversitatea culturală

Prima ediție a Festivalului Internațional de Literatură de la București – „Re-Writing The Map of Europe. Our Private Wars” va avea loc între 29 și 31 octombrie și va reuni autori din România, Irlanda, Polonia, Ungaria și Germania.

Silviu D. Constantinescu

Invitații speciale vor fi Philip Ó Ceallaigh (Irlanda), Wojciech Kuczok (Polonia), Juli Zeh (Germania), Attila Bartis (Ungaria) și György Dragomán (Ungaria). În cele trei zile de festival vor fi organizate dezbateri la care vor participa, de asemenea, scriitorii români T.O. Bobe, Filip Florian, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Mitoș Micleușan, Cezar Paul-Bădescu, Simona Popescu, Costi Rogozanu, Ana Maria Sandu, Lucian Dan Teodorovici și Elena Vlădăreanu.

„Ne dorim ca acesta să fie doar episodul-pilot al unui brand în construcție”, declară Bogdan-Alexandru Stănescu, director editorial al Polirom, care a organizat festivalul împreună cu Oana Boca și Vasile Ernu. Stănescu

explică sintagma de „Re-writing” din titlul festivalului: „Pentru că lumea romanelor lui Attila Bartis, atît de personală și totuși recognoscibilă, nu este altceva decît o rescriere a unui trecut «de-geografizat»; pentru că *Regele alb* al lui György Dragomán, o adevărată lecție de literatură, cum s-a spus, re-trasează granițele aceleiași lumi, dar o face cu totul «altfel»; pentru că *Mizeria*, romanul lui Wojciech Kuczok, mută aceeași geografie simbolică în spațiul trecutului polonez; pentru că Philip Ó Ceallaigh, un *Irishman in Bucharest*, prinde în paginile sale o Europă de Est fascinantă prin chiar faptul că e văzută cu detașarea unui *alien*; pentru că Juli Zeh [i-a petrecut atîta ani în aceeași Europă de Est, iar romanele ei ne trezesc senzația unui déjà vu straniu... Toți scriitorii pe care i-am invitat la acest festival rescriu granițele unui

trecut comun, și o fac într-o Europă care e în plină rescriere. Sînt scriitorii tineri care încearcă să «stabilizeze» granițele unui Wonderland în continuu mișcare, și o fac recuperînd o hartă comună, cea a trecutului.” „Diversitatea este conceptul ce stă la baza teoreticului aîntîrilor, organizatorii vor să deconstruiască ideea preconcepțivă a un trecut aîezat sub circumstanțe istorice asemîntoare va da naștere unor produse culturale identice. Este primul festival internațional de acest gen din România”, scrie Bogdan-Alexandru Stănescu în argumentul publicat în catalogul oficial al evenimentului.

Festivalul va avea loc la Muzeul Țăranului Român din București, programul va începe în toate cele trei zile la ora 18.00, iar intrarea publicului este liberă.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ • BUCUREȘTI
RE-WRITING THE MAP OF EUROPE
OUR PRIVATE WARS

Ediția I
29-31 octombrie 2008
ora 18.00
MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN
CLUBUL ȚĂRANULUI
Șoseaua Kiseleff, nr. 3

DESPRE PROGRAM AUTORI CATALOG PRESĂ PARTENERI CONTACT

DESPRE PROGRAM AUTORI PRESĂ PARTENERI CONTACT

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ • BUCUREȘTI

RE-WRITING THE MAP OF EUROPE OUR PRIVATE WARS

PHILIP Ó CEALLAIGH WOJCIECH KUCZOK T.O. BOBE ANA MARIA SANDU FILIP FLORIAN ELENA VLĂDĂREANU LUCIAN DAN TEODOROVICI COSTI ROGOZANU

„Suplimentul de cultură” este partener al acestui eveniment, iar ediția electronică a revistei noastre (www.supliment.polirom.ro) găzduiește site-ul Festivalului Internațional de Literatură București: www.supliment.polirom.ro/filb.

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE LITERATURĂ • BUCUREȘTI RE-WRITING THE MAP OF EUROPE OUR PRIVATE WARS

Ediția I
29-31 octombrie 2008
ora 18.00

MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN
CLUBUL ȚĂRANULUI
Șoseaua Kiseleff, nr. 3

Attila Bartis (Ungaria)
György Dragomán (Ungaria)
Wojciech Kuczok (Polonia)
Philip Ó Ceallaigh (Irlanda)
Juli Zeh (Germania)

Cezar Paul-Bădescu
T.O. Bobe
Filip Florian
Florin Lăzărescu
Dan Lungu
Mitoș Micleușanu
Simona Popescu
Costi Rogozanu
Ana Maria Sandu
Lucian Dan Teodorovici
Elena Vlădăreanu

„GOLDFADEN” 2008

Festivalul i-a adus la Iași pe membrii Companiei „Arkadi Zaides” din Israel, pe actorii Teatrului Evreiesc de Stat din București [i trupele Beit Shalom Aleichem din Israel [i Dante or Die din Marea Britanie. Au mai fost prezentate recitalul *Lumea dintre ieri [i azi* al actriței Lya König [i *Recviem* de Hanoch Levin, de la Teatrul Municipal „George Bacovia” din Bacău.

Evenimentul a mai propus ’nt Iniri cu Radu Gabrea, Leon Volovici [i Ion Mitican, precum [i un concert de muzic klezmer susținut de Teodora Enache.

„Acest festival capl\ n\ d\cinci aici. Cultura româneasc\ are nevoie de o astfel de acțiune, nu de un simplu eveniment care se bifeaz\ n\ agend\”. Festivalul c [tig\ n\ prestigiu [i avem de unde alege evenimente importante”, consider\ Maia Morgenstern.

Dacă Goethe și Schiller ar fi fost rapperi

Silviu D. Constantinescu

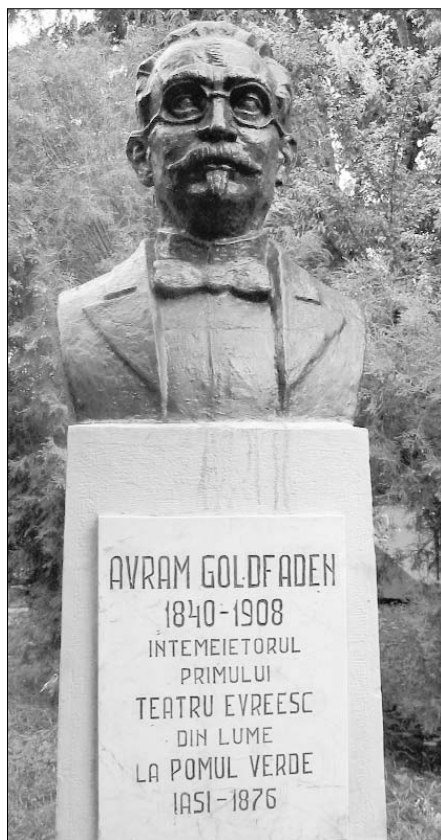
Dac\ Goethe [i Schiller ar fi fost rapperi, poate c\ acest gen muzical ar fi fost privit altfel. Doi tineri ar [ti [ti din Germania, Doppel-U [i Shakun, au fost invita[i de Goethe-Zentrum s\ conceap\ un proiect care s\ i apropie pe tineri de opera celor doi mari autori, folosind muzica drept pretext. Pe 22 octombrie au ajuns [i la Ia [i (turneu n\ România a mai cuprins [i Bra [ovul), unde au sus [inut dou\ workshop-uri [i un concert la Ateneul T\ \ra [i.

Ce fel de impact ar mai avea rapul atunci c\ nd versurile nu ar mai implica violen [i? Este o ’ntrebare la care cei doi au ’ncercat s\ r\spund\, demonstr\ nd c\ literatură poate fi abordat\ [i altfel. Doppel-U [i Shakun au valorificat o idee acum patru ani [i au ajuns s\ fie cunoscu[i n\ toat\ lumea. De aici [i p\ n\ la pasiunea pentru poezie, ceea ce a fost destul de scur [i. Doi scriitori au devenit pentru o zi (22 octombrie a.c.) cei mai buni prieteni pentru c\ teva sute de elevi din Ia [i care studiaz\ la clas\ limba german\ [i care au fost prezen [i la Casa de Cultur\ a Studen [iilor n\ cadrul a dou\ workshop-uri. A fost, probabil, cea mai pl\cut\ or\ de german\

din to [i anii de studiu, ’n care au fost invita [i practic s\ personalizeze prin ritm poemele preferate.

De [i „profii” Doppel-U [i Shakun au fost asalta [i de elevi pentru a da autografe, nu trebuie s\ fii fan pentru a aprecia eforturile lor, iar pe acestea [i idee au [i mizat cei de la Goethe Zentrum. Repertoriul include aproximativ 60 de melodii, dintre care jum\ tate s\nt bazate pe textele semnate de Goethe [i Schiller. Belarus, Portugalia, Suedia, Fran [a, Cehia, Lituania sau România reprezint\ doar o parte dintre [i rle care i-au primit pe cei doi. Au lansat deja dou\ albume, iar cur\ nd va urma [i un al treilea.

Tinerii nu s\nt simpli colec [ionari de versuri apar [in\ nd unor scriitori importan [i], dup\ cum afirm\ chiar ei. Muzica este doar un pretext pentru a aduce un omagiu celor doi autori, o modalitate inedit\ de a le prezenta operele pentru a nu fi uitate de noile genera [ii. Pe l\ ng\ workshop-urile organizate ’n acest\ s\pt\m\ n\, tinerii au sus [inut [i un spectacol la Ateneul T\ \ra [i. Goethe Zentrum Ia [i [i-ar fi dorit un eveniment cu Doppel-U [i Shakun ’ntr-unul dintre pub-urile din Ia [i, ns\ cele contactate nu s-au ar [tat interesate.

SCURTĂ ISTORIE

Primul teatru idiș din lume a fost creat de Avram Goldfaden la Iași n 1876. Un teatru care, e drept, a durat din var\ p\ n\ toamna t\ rziu (piesele se jucau la gr\ndina „Pomul Verde”, aflat\ pe actuala esplanad\ a Teatrului Na [ional), ’ns\ trupa de actori evrei condus\ de Avram Goldfaden a adunat un public numeros la fiecare reprezenta [ie, mai ales datorit\ „jocului excelent al actorilor” (dup\ cum scria Mihai Eminescu n\ „Curierul de Ia [i” din 20 august 1876). La ’nceputul iernii, trupa Goldfaden a p\ r\sit România, pornind ’ntr-un turneu prin Europa [i stabilindu-se ’n final ’n America. Acolo, p\ r\intele teatrului evreiesc, autor a 22 de piese ’n limba idiș, poetul, regizorul, actorul Avram Goldfaden a cunoscut un mare succes ilustrat chiar [i postum, de prezen [a a 75.000 de persoane [i oprirea circula [iei pe str\zile New-York-ului n 1908, la ’nmorm\ntarea sa.

DOCUMENTAR

Existen [a unui festival „Avram Goldfaden” la Ia [i i-a dat regizorului Radu Gabrea ideea de a crea un documentar, care a avut premiera ’n 2004: *Mo [tenirea lui Goldfaden. De la Ia [i la New York*. „Citind mai mult despre Avram Goldfaden, mi-am dat seama c\ el reprezint\ o valoare cultural\ extraordinar\ pe care noi, cei din România, nu am [tiut s\ o valorific\m, [i nici m\car s\ ne g\ndim la ea. ’n acela [i timp, acest festival [i acest fenomen Goldfaden intr\ ’n preocup\ rile mele de a demonstra c\, ’n ciuda na [ionalismelor locale, ’n această zon\ ar trebui subliniate mai mult asem\ n\ rile dec\ t\ deosebirile. Este de ajuns s\ asculta [i muzic klezmer, s\ auzi [i c\ muzica klezmer este aceea [i [i la Ia [i, [i ’n Galizia, [i ’n Ungaria. Cuv\ntul doin\ a fost asimilat, ca s\ v\ dau un exemplu, de muzica klezmer [i a devenit deja un patrimoniu al klezmerului. Deci ar trebui s\ facem totul pentru a sublinia asem\ n\ rile ’n această regiune, contribu [ia cultural\ a fiec\rei minorit\ [i sau etnii din zon\”. Din această dorin [i, consider\ nd faptul c\ Goldfaden este un extraordinar reprezentant [i al culturii române, m-am apropiat de el”, a declarat regizorul Radu Gabrea.

Primejdiile sărutului

Nu se ’nt\mpla prea des ca „Evenimentul de Ia [i” s\ publice pe prima pagin\ articole pe alte subiecte dec\ t\ politice ’ntr-un an electoral. Dar iat\ c\ pe 5 aprilie 1908, printre comentariile despre „c\ rd\ [ia liberalo-b\ d\ r\ nist\”, despre conservatorii democra [i ai lui Take Ionescu care ’i ’mp\ r\ [ise poze cu chipul s\ u la o ’nt\ nire cu electoratul din Roman („ca-n reclamele americane la pomad\ de p\ r\”), apare un articol interesant despre... pericolele s\ r\utului. Ei bine, dac\ oamenii ar [ti ce primejdii zac ’ntr-un banal s\ r\ut, „poate

c\ s\ r\utul ar dispărea sau, cel pu [in, am fi mai cu b\ gare de sam\ atunci c\ nd ’mbr\ [i [i \m pe cineva”. Articolul din „Evenimentul de Ia [i” nu se refer\ nicidecum la ipocrizia „s\ r\uturilor electorale”, ci face parte din categoria acelor texte utilitare, pe care azi le-am ’ncadra ’ntr-un ghid medical. Autorul este, de altfel, un medic, dr. Luca. Pe o coloan\ ’ntreag\, care se continu\ ’n pagina a doua, el informeaz\ oamenii ce boli periculoase pot fi transmise prin acest gest care „este n\scut la noi din dou\ cauze: 1. din sentimentul de dragoste ce-l avem

mai ales fa\ de copii; [i 2. din obiceiul, sau cum se mai zice, din etichet\, convenien [e – fapt ce se observ\ ’ndeosebi la sexul frumos”. Oricare ar fi ’ns\ cauza oferirii unui s\ r\ut, otrava pe care el o poate transmite este la fel de puternic\, spune dr. Luca, al c\ r\ui expozue viza riscul transmiterii celei mai umilitoare maladii a secolului, sifilisul. „M\ m\ r\ ginesc a spune c\ teva cuvinte numai despre sifilisul inocen [iilor, adic\ a celor care f\ r\ voia lor au fost infecta [i.” Medicul aduce un exemplu concret, al unei familii onorabile cu mai mul [i copii, ’n

care to [i, de la cel mic, prunc de [i], p\ n\ la copilul cel mare, inclusiv p\ rin [ii lor, „s-au altoit\” cu „o boal\ a [a de ur\ cioas\ [i de ru [inoas\”. „Eat\ cum s-au petrecut faptul – slujnica din cas\, fiind atins\ de sifilis ’n gur\, ’ngrijea copilul cel mic – ea ’l s\ r\uta adesea.” Odat\ copilul altoit cu sifilis ’n gur\ – c\ci era ’n perioada apar [iei din [iilor [i avea gingiile infectate –, a molipsit-o pe mam\ [i, tot prin s\ r\utat, boala s-a transmis mai departe.

Dincolo de aceste descrieri nu tocmai pl\cute la citit, autorul, dr. Luca, vine cu ni [te informa [ii interesante: slujnicele [i guvernantele erau, se pare, dup\ cum ar\tau cifrele, adev\rate „bombe de sifilis” ’n acel

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCOP

secol. „Este ’ndeob [te cunoscut c\ majoritatea servitoarelor noastre s\nt atinse de maladii venerice, aceasta am probat-o ’n cinci ani consecutivi prin rapoarte ’naintate autorit\ [ilor sanitare. ’n anul expirat 1907, am examinat la serviciul profilaxiei boalelor venerice a Prim\riei Capitalei, 952 de servitoare, din acestea am internat ’n spital 560, toate atinse de boale venerice.” Medicul propune o m\sur\ luat\ de prim\rie, prin care nimeni s\ nu mai poat\ angaja o servitoare f\ r\

viza medicului, iar medicii s\ fie la r\ndul lor obliga [i s\ consulte pe gratis persoanele s\ r\ute. Sfatul dr. Luca era unul de bun-sim [i extrem de util ’ntr-o vreme ’n care s\ n\ tatea popula [iei nu era ’nc\ un concept sus [inut de strategii politice.

C\ t\ prive [te s\ r\utul, „este prea ’nr\ d\ cinat spre a-l face s\ dispar\”. Totu [i, n- ar strica nicicum ca slujnicele s\ aib\ interdic [ie s\ [i manifeste afec [iunea fa\ de copii [i, bine n\ eles, fa\ de s\ v\ p\ nii care le-au angajat.

Cu capul în perete

Expunerea suferinței e cel mai în vogă performance. Moartea se vinde cum nu se poate mai bine. Arta stoarce experiențele-limită ca să aibă succes. Subiectivitatea devine produsul cu piață de desfacere nelimitată. Cât despre etică, nici nu poate fi vorba. Nici n-ar avea rost. În artă, conceptul de moralitate nu poate fi delimitat.

Mihaela Michailov

-n *Pool (no water)*, piesa britanicului Mark Ravenhill, dramaturg care a revoluționat în anii '90 scriitura fiziologic-poetică, estetica vomitivului (*Shopping and Fucking* este piesa care l-a consacrat), cinci artiști vizuali luptă pe viață [și pe moarte pentru recunoaștere cu orice preț]. Ravenhill aruncă în piscina consumist alienantă idealuri socio-artistice care se lovesc de pereții tari ai frustrărilor, iluziilor [și obsesivei dependențe de trendul marketing-ului. O comunitate se rupe [și animozitățile interne produc disensiuni principale în momentul în care una dintre artiste se îmbogățește. Ravenhill exploatează vulnerabilitatea [și presiunea politicii de grup care amendează orice abatere de la retorică existențială] prestabilă. Artista bogată, pe care prietenii o resping, se transformă, după ce are un accident care o aduce în stare de comă, în subiect de instalaj. Fisurile relației de prietenie minate de orgoliu [și insatisfacții jalonează traiectoria contorsionată a personajelor, care se revoltă inițial împotriva artei ex-

trem autoreferențiale, artei din sînge [și bandaje, pentru că, în final, s'î reproduc arta] [niț din comă, performance-ul din proximitatea morții. Invadarea subiectivității devine spectacolul cu cel mai mare rating tocmai pentru că atracția față de producția eu-centrată pe bandă rulantă naște opțiunea generală pentru industria suferinței exportată în spațiile galeriilor. Piesa lui Ravenhill face din corp (asocierea cu proza majelor la microscop concepută de Chuck Palahniuk nu e deloc întmplătoare) materialul brut [și brutal al expunerii riscante. Corpul subiectiv devine corp public, arătat în tot ce are el mai vulnerabil. Propria identitate transformată în obiect artistic se înscrie în eviscerarea subiectivității, tendința recunoscută astăzi cel mai puternic la creatoare epidermo-fice cum ar fi Sophie Calle [și Cindy Sherman, care-și plasează corpul în condiții limitate. -n *Pool*, mediatizarea în stare de comă, filmarea minut cu minut a letargiei devin formule de creație prin care artiștii aleg să provoace granițele subiectului-ivului interogată. Trăitul sau, în cazul de față, „aproape muritul” se transformă în experiment artistic.

Teatrul German de Stat Timișoara
Pool (no water) de Mark Ravenhill
Traducerea: John Birke
Regia: Alexandru Mihaescu
Coregrafia: Javier Opazo
Scenografia: Zsuzsanna Bagoly
Cu: Christine Cizmas, Ioana Iacob,
Ramona Olasz, Horia Săvescu, Radu
Miodrag Vulpe

Contrapunctul – principala sursă dramatică

Regizorul Alexandru Mihaescu pune la bătaie în *Pool* fizicalitatea frontală, resorturile prezenței corporale activate la turaj maxim. Mihaescu optează pentru un performance în care tensiunea fizică din scena complet albă ca un salon de spital sau ca spațiul dintr-o galerie de artă contemporană și accelerează cu fiecare scenă-instalație de pusee viscereale. -n România, s'nt foarte rare spectacolele în care dramaturgia corporală, conceptul video [și aportul fizic-vizual] s'fie inteligent articulate [și gîndite interrelaționat. *Pool* este unul dintre ele. Un spectacol în care corpurile [și ies din minți], din mușchi, din tot ce le constrînge, reinventîndu-și parcă un limbaj al explozivei coliziuni.

Contrapunctul funcționează ca principala sursă dramatică. -n jurul corpului nemîncat al prietenilor așezate pe targă, artiștii [și dez]nuie ura [și frenezia.

[și exhibă] sexualitatea ca [și cum moartea e vernisajul cel mai firesc cu puțin], cel mai ușor de transformat în performance. Actorii din *Pool (no water)* au o coerență de joc deteatrizat, direct [și dur, care demonstrează cât de importantă e omogenitatea unei trupe convinse de fiecare lucru pe care îl are de făcut într-o unitate stilistică din lipsa căreia

cele mai multe spectacole au de suferit. Estetica pe care e construit *Pool (no water)* este una violent corporală, asemănătoare ca direcție cu cea din spectacolele lui Rodrigo Garcia. O estetică incitantă pentru actorii dispuși să-și testeze [și exploateze abilități] expresive corpo-radicală, într-un teatru intermediar, între spontaneitatea performance-ului [și cadrele datelor textuale.

-n final, pereții se murdăresc, radicalii se potolesc. Timpul experimentului [și limitelor căcate în picioare începe să curgă după o altă logică. Revoltații se cumînesc. Unii mor, alții se însoară. Exact ca în *Fotografii explicite*, textul lui Ravenhill montat în stagiunea trecută la Cassandra de către Miruna Dinu, impulsivitatea alipite. Temperatura temperaturii crește.

» Estetica pe care e construit *Pool (no water)* este una violent corporală, asemănătoare ca direcție cu cea din spectacolele lui Rodrigo Garcia. O estetică incitantă pentru actorii dispuși să-și testeze și exploateze abilități expresive corpo-radicală, într-un teatru intermediar, între spontaneitatea performance-ului și cadrele datelor textuale.

Compagnie HORS SÉRIE
Compagnie HENDRICK VAN DER ZEE

FAUT QU'ON PARLE !

THÉÂTRE / DANSE

Sâmbătă, 1 noiembrie
ora 20.00
Teatrul Lucefărul

Conception
Hamid BEN MAHI
Guy ALLOUCHERIE

Organizator:
CENTRE CULTUREL FRANÇAIS IASI

Un eveniment susținut de:
Suplimentul de CULTURĂ

Am plîns pînă s-au terminat batistele la *Stars high in amnesia'sky*

Vava Ștefănescu

Despre Mihai nu e simplu să vorbești, mai ales cînd lucrezi cu el de aproape. E ceva care m'împiedică să cristalizez tot ce a[vea de spus. Ce mi vine în minte în această situație este un fragment care m'face mereu atent\ atunci cînd e vorba de o minimă analiză:

„Te afli în fața unui autor [i a opere sale [i vrei să dai seamă de ea. Adică: de principiul din care decurge sau de esența ei, de structura de suprafață [i de structura ei de adîncime, de relația ei cu timpul [i cu finitudinea, de cumpănă ei interioară sau de lipsa acesteia, de drumul ei printre oameni [i vremi.

[i foarte ușor poate să-ți scape ceva important sau să dai prea mare importanță], relief [i relevanță] la ceea ce nu are, falsificînd astfel perspectivele [i ierarhiile, nevăzînd bine cum se înscrie opera în timpul ei concret, necuprînzînd cum se cuvine totul într-un ansamblu bine articulat [i bine echilibrat”. (Petru Creția,

prefață la *Capul negru al lui Piranes de Marguerite Youcenar*)

O mică parte I: memorie

De pe la vârsta de 10 ani „s'ntem împreună” în diferite contexte [i situații]; de atîta timp s-au adunat attea... S'nt foarte multe amintiri, fragmente intacte de întîmplări, moduri în care l-am privit pe Mihai. Ideea generală care traversează toate acestea este faptul că Mihai era „foarte diferit”, iar această „diferență” uneori mă făcea să-l înțeleg [i să mă apropii, alteori, mi aduc aminte, nu l'înțelegam deloc, [i asta a fost una din marile mele fascinații.

De ce acest mic capitol al memoriei? Pentru că am senzația că am fost în preajma lui Mihai pe tot acest parcurs [i că, fără să vreau, am fost martora transformării lui, de obicei laconice [i misterioase. Cred că astfel pot avea un filtru al privirii care să mă apropie de principiul din care decurg creațiile lui sau

de esența lor. Nu l-am privit/privesc întotdeauna ca pe un prieten din copilărie, dar acest sentiment a rămas în mine neatăcut. Mihai continuă azi, în alt mod, acest joc al „diferenței” care te apropie sau te fascinează prin neînțelegera lui. Este o perspectivă personală, care mă face să văd gesturile sale artistice ca o structură de adîncime, o cumpănă interioară pe care uneori o dezzechilibrez intenționat.

O mică parte a-II-a: artistul coregraf pe care îl plac cel mai mult în acest moment

De ce mi plac lucrurile lui? Pentru că mă destabilizează, mi pun întrebări, uneori chiar simpliste, dar care mă aruncă în miezul problemei, pentru că ating coordonate sensibile, dar nu te lasă să pînzi – deși am plîns pînă s-au terminat toate batistele la *Stars high in amnesia'sky*

(la Berlin, în cadrul Festivalului Tanz im August, în 2003). Mai târziu, ca să recuperez această analiză ratată, am inclus în lucrarea de master un interviu cu Mihai despre acest spectacol.

Probabil că, dincolo de empatia mea cu temele pe care le abordează, cu imaginile, dincolo de coerența ideilor, mi place Mihai pentru că „îgăvesc” în ceea ce face pe omul care „îi cercetează” calm prezența în aceste timpuri. Cred în modul lui autentic de a căuta [i recunoaște „diferența” pe care reușește să o facă între lucrurile aplegîndu-le pe cele importante, care merită. Nelinii, ce poate fi confundat cu nesiguranța, poate că pornește din această căutare care evită evazionismul.

Acest text, insuficient pentru o portretizare, este un instantaneu prins la un moment dat, pe parcursul unui drum care întîmplător ne aduce împreună: moment în care eu încep să mă uit „diferit” la oameni [i la ceea ce reușesc ei să facă, moment în care pun valoare pe aceste lucruri mai mult decît pe altele.

ARTISTUL ASOCIAT

- Săptămîna 1 – Interviu
- Săptămîna 2 – Text de autor
- Săptămîna 3 – Criticii despre...
- Săptămîna 4 – Colegii de breasă despre...

octombrie – MIHAI MIHALCEA

„Suplimentul de cultură” a lansat campania „Artistul asociat”. Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovât în paginile publicației.

» SEPTEMBRIE: Formația URMA. Azi o ascuți și nu e. URMA a apărut în 2003, iar în urmă cu doi ani a dispărut. Anul trecut a scos însă un nou album, *Trend Off*. „Now let's all pray for a miracle. Maybe God has URMA on its iPod.” Coordonatorul lunii: Anca Baraboi

» 1 NOIEMBRIE: RETROSPECTIVA CAMPIANIEI ARTISTUL ASOCIAT

De-a lungul unui an, „Suplimentul de cultură” v-a prezentat 12 artiști din zone diferite – film, literatură, teatru, arte vizuale, dans și muzică. Fiecare dintre aceștia a fost relevant pentru actualitatea culturală (reflectînd, de altfel, fidel profilul magazinului nostru cultural). Aceștia au fost regizorul Alexandru Solomon, scriitorul Dan Lungu, actorul și regizorul Florin Piersic Jr., artistul vizual Daniel Knorr, coregraful Manuel Pelmuș, trupa Luna Amară, scriitoarea Gabriela Adameșteanu, regizorul Radu Muntean, regizorul Radu Afrim, artistul vizual Matei Bejenaru, trupa URMA, coregraful și performerul Mihai Mihalcea.

Coco]at pe tocuri

Manuel Pelmuș

Am auzit prima dată de Mihai Mihalcea în primul meu an de studiu la Liceul de Coregrafie din București. Eu eram „pitic”, iar el era „bălat mare”. Nu aveam eu treabă cu băieții mari, însă am aflat de Mihalcea pentru că circula zvonul că făcuse ceva extraordinar: (ase priuete-n poante! Lucru evident nemaipomenit, mai ales pentru un băiat. Oricum, „suficient de nemaipomenit” ca să-mi fixeze în minte numele lui. Se spunea că Mihalcea e bun [i la dans modern. Modernul era o specie mai rară în liceu, împotriva creia luptau majoritatea profesorilor de dans clasic.

Apoi am auzit că a prins un contract la Berlin. Visul tuturor. Apoi că s-a întors în România. Coșmarul tuturor. Se întorsese ca să facă numai modern [i, împreună cu Irina, Cosmin Manolescu [i Florin Fieroiu, inițiasse o companie de dans contemporan. Prima. Independent. Era prin 1992. Asta cînd toți balerinii, inclusiv eu, vroiau să fugă din țară, iar populația fugea înc din calea minerilor. „mi atrăsesse din nou atenția. Era [i asta o pîruet\ neașteptat\ care mă făcuse să-mi pun întrebări. De atunci au tot urmat pîruete...

S-a dat rapid [i bruscă jos de pe „valul” dansului francez care făcea legea în anii '90 în România [i [i-a lăsat colegii [i elevii să facă, în continuare, fraze plastice de mișcare.

A participat la „legendara” platformă românească de dans din 2001 cu o piesă total

schimbată față de cea cu care se înscrisese inițial, spre indignarea multora, care nu se așteptaseră la un Mihalcea atât de radical.

A început să facă spectacole din ce în ce mai bune [i diferite [i să aibă din ce în ce mai mult succes internațional. Lucru greu de înțeles [i de iertat într-o cultură plină de frustrări [i de complexe de superioritate.

A continuat să se agite [i să agite, implicîndu-se în mai toate structurile care se ambliionau, în ciuda ostilităților de tot felul, să mențină ideea unui dans contemporan în România.

A refuzat locul căldu pe care-l putea oferi teatrul la acea oră, nu a căutat respectabilitate [i nici autoritate, în schimb a continuat să facă piese incomode, să scrie proteste [i să se implice în contextul local.

Apoi, în momentul cel mai delicat pentru dansul românesc, s-a coco]at pe tocuri, a spus basme în „drag” [i a citit un ditamai protest la un spectacol de grad „zero”, stîrnind antipatia oficialilor din minister, dar atrăgînd atenția presei.

A continuat, organizînd de unul singur, un alt protest, în deschiderea Festivalului „Enescu”, care, se spune, l-a plasat pe o listă cu indezirabilii ai MCC.

Cu toate acestea, [i tot neașteptat pentru mulți, a devenit directorul primei instituții dedicate dansului contemporan din România.

Asta re]in pe moment... Cert este că, dintre toți coregrafii, în ce-l privește mi este cel mai

greu să intuiesc ce va face în viitor. Unii s-au reîntors la „tradiție”, alții nu au părăsit-o niciodată, iar alții par pe cale de întoarcere, dar cu Mihalcea e mai greu de [tiut sau de înțeles. E bine, e rău? -nc\ nu [tiu.

Din punctul meu de vedere, Mihalcea încă se învîrte...

Exportul literar cre[te mi z

Standul României de anul acesta de la Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt a reu[it să culegă mai multe laude decât critici, a fost vizitat de nume grele din industria editorială internațională [i a găzduit trei evenimente care au atras un public numeros: lansarea seriei de autor „Opere. Gabriela Adame[teanu”, lansarea seriei de autor „Norman Manea” (ambele de la Editura Polirom) [i dezbaterea „Literatură [i exil”. Mai mult, editorii români nu au mers în centrul afacerilor mondiale ale cărții doar pentru a achiziționa drepturi de

autor, ci [i pentru a propune, cu multe argumente, editorilor străini autori spre traducere. Iar ve[nicile discuții] naționale despre moartea cărții, dispariția cititorului [i criza scriitorului [i-au demonstrat pe deplin provincialismul în fața evidențelor: nu conspirațiile mondiale ne împiedică să ne exportăm literatura, nici măcar problemele de traducere, ci lipsa de marketing cultural. De aici pînă la succes nu mai e mult. Mai trebuie doar pușin să găsim instrumente de promovare adecvate.

Grupaj realizat de George Onofrei

EDITURILE NU AU FOST RECEPTIVE LA PROPUNERILE MCC

Standul României a fost organizat [i anul acesta de Ministerul Culturii [i Cultelor. Închirierea suprafeței de expunere a costat circa 35.000 de euro, iar realizarea standului de către Sala Palatului, circa 60.000. Restul sumei a fost cheltuit în mare parte pentru deplasarea autorilor [i pentru dotările

standului. Ana Andreescu, responsabilă cu organizarea târgurilor internaționale din partea MCC, a declarat pentru „Suplimentul de cultură” că nu toate editurile invitate să expună sau să propună autori pentru evenimente au fost receptive, în ciuda efortului financiar făcut de Guvern.

„Am făcut apel către toate asociațiile de editori. Au venit propuneri pușine [i am recurs inclusiv la a telefona personal unor editori, dar succesul nu a fost nici de această dată prea mare. Cred însă că nu e important numărul autorilor aduși la Frankfurt, ci calitatea lor”, a precizat Ana Andreescu.

Silvia Querini (Lumen, Spania), Gabriela Adame[teanu și Jean Mattern (Gallimard, Franța)

JEAN MATTERN (GALLIMARD):

„Locul Gabrielei Adame[teanu este printre cei mai mari scriitori din întreaga lume”

ROMÂNIA, FELICITĂ PENTRU SITE-UL REALIZAT DE POLIROM

România nu a trecut neobservată de organizatorii târgului, care au publicat pe prima pagină a site-ului oficial (buchmesse.de) o [tire privind lansarea proiectului www.romanianwriters.ro. Acesta este o inițiativă a Editurii Polirom, sub coordonarea lui Florin Lăzărescu. Vă oferim textul publicat de organizatori: „Spre deosebire de Rusia, alături de guvernul coreean, cî [i cel român au lansat de curînd proiecte de angajare pentru a [i promova mai bine scriitorii peste hotare. (...) - n ceea ce privește România, s-a anunțat lansarea noului site – Contemporary Romanian Writers – care cuprinde informații bio [i bibliografice, sinopsisuri ale cărților [i fragmente din operele unor autori români. După ce am aruncat o privire rapidă, pot spune că site-ul, cu un design foarte atrăgător, va fi de mare ajutor oricărui editor interesat de literatura română. Desigur, numeroase alte [ri au prezentat materiale [i broșuri atrăgătoare pentru a [i promova autorii, dar acestea două ies în evidență cu proiecte impresionante, ambițioase”.

60 DE ANI DE BUCHMESSE

Frankfurt Book Fair este cel mai important centru comercial în materie de drepturi de autor [i licențe. În cadrul manifestărilor sînt oferite cărți, dar [i CD-uri, DVD-uri, audiobook-uri, reviste [i calendare.

Profesioniștii din această industrie folosesc târgul ca pe un prilej de perfecționare, o ocazie de a stabili

contacte importante [i de a face afaceri. Astfel, programul din 2007 a inclus în jur de 2.700 de mese rotunde, lecturi, premieri, [edinje de autografe. Din 1976, există tradiția ca manifestarea să aibă o [ar ca manifestare de onoare”, cu scopul de a prezenta publicului piața de carte, literatura [i cultura respectivă, în cî

mai diverse forme de manifestare. În ultimii ani, au dat curs acestei invitații [ri din zone geografice [i culturale extrem de variate: din Africa, din lumea arabă sau [ri europene precum Lituania, Polonia, Rusia etc. Invitatul edicției din acest an a Târgului de la Frankfurt a fost Turcia, iar în 2009 va fi China.

Vineri, 17 octombrie, în cadrul standului României de la Târgul de Carte de la Frankfurt, Gabriela Adame[teanu a prezentat publicului primele sale două volume din seria „Opere” de la Editura Polirom. Evenimentul s-a bucurat de prezența a doi dintre editorii străini ai Gabrielei Adame[teanu: Jean Mattern de la Gallimard (Franța) [i Silvia Querini de la Lumen, parte a grupului Random House Mondadori (Spania).

Jean Mattern a declarat că este mîndru de faptul că în catalogul Gallimard a fost inclus [i Gabriela Adame[teanu, „pentru că locul său este printre cei mai mari scriitori din întreaga lume, mai ales că este publicat în colecția «Din întreaga lume»”. Autoarea i-a fost publicat la Gallimard volumul *Dimineața pierdută*, iar în curînd va apărea *Drumul egal al fiecărei zile*, cu un titlu schimbat la cererea editurii [i a autoarei.

Silvia Querini a anunțat faptul că Gabriela Adame[teanu va figura foarte curînd în catalogul Lumen: „La fel ca [i Jean Mattern, încerc să public cei mai importanți autori din lume. Am publicat Virginia Woolf [i Umberto Eco, iar acum Gabriela e alături de ei”.

Despre cele două volume din seria „Opere” a vorbit coordonatorul acestui

proiect editorial, criticul literar Daniel Cristea-Enache: „Gabriela Adame[teanu este unul dintre scriitorii care au modernizat proza românească, deja modernizată în perioada interbelică, dar care a reușit să împingă această experiență a romanului [i să atragă atenția cititorilor care caută substanța unei cărți, substanța istorică, substanța psihologică, substanța socială, cî [i pe cititorul mai sofisticat, care caută coduri artistice, interferențe [i un montaj inteligent al acestei materii”.

„S-a schimbat ceva în România după ce Poliromul [i-a lansat primele colecții de autori români, am avut [ansa să fiu în colecția «Fiction Ltd.» aproape de la început. Apoi au fost lansajii autorii tineri [i aș a mai departe. Tot timpul s-a nîmplat ceva, a fost o dinamică extraordinară. Iar publicul se întoarce la literatura română, frîndndoi al datorită Editurii Polirom”, a afirmat Gabriela Adame[teanu.

Evenimentul a fost încheiat de o lectură publică din romanul *Într-o inimă*, în limba germană, susținută de traducătorul german Georg Aeschel.

» „Încerc să public cei mai importanți autori din lume. Acum Gabriela e alături de ei.” – Silvia Querini, editor, Lumen, Spania

Prezența României la Frankfurt

Lansarea seriei de autor „Norman Manea”

Andrew Wylie: „Norman Manea este cel mai cunoscut și mai respectat scriitor român la nivel internațional”

Seria de autor „Norman Manea”, publicată de Editura Polirom, a fost lansată sâmbătă, 18 octombrie, la Târgul de Carte de la Frankfurt, în prezența scriitorului [și a agentului acestuia, unul dintre cei mai importanți din lume, Andrew Wylie. Au mai participat reprezentanți ai editurilor care îl publică pe Norman Manea, printre care Michael Kruger de la Editura Hanser (Germania), Beatriz de Moura de la Tusquets (Spania) [și Luca Formetton de la Saggiatore (Italia).

Cel mai recent titlu apărut în serie [și prezentat la Frankfurt a fost *Variante la un autoportret*, care se adaugă altor cinci: *Vorbă și pietre*, *Naștea despăvălirii*, *Convorbire cu Saul Bellow*, *Întoarcerea hulgănilor*, *Sertarele extilului*. *Dialog cu Leon Volovici* [și *Atrium*.

Silviu Lupescu, director general al Editurii Polirom, a explicat publicului de ce apare atât de târziu o serie completă de autor „Norman Manea” în România: „Norman Manea a fost publicat mai curând sporadic, în ciuda renumelui său internațional [și a premiilor pe care le-a câștigat. A fost necesar să apară o nouă generație de critici, o nouă generație de jurnaliști care să

medieze relația lui Norman cu publicul românesc. Norman Manea spune lucruri incomode chiar pentru poporul român. România a recunoscut abia acum câțiva ani că pe teritoriul său s-a petrecut un Holocaust [și, mai recent, a recunoscut [și caracterul criminal al regimului comunist. Dar acestea erau adevăruri pe care Norman le spunea de multă vreme. Vreau să vă mulțumesc dumneavoastră, editorilor și din străinătate, agentului literar, că l-ați susținut în toți acești ani pe Norman Manea [și iată că el a revenit în glorie în țara din care a plecat. Mă simt mândru că sînt [și eu editor, deoarece în această lume care este plină de crize, de luptă pentru resurse, de neînțelegeri, omul de cultură mai are ceva de spus, iar noi ne îndeplinim astfel frumoașă misiune pentru că vocea lui să fie auzită”.

Editorul său german, Michael Kruger, de la Hanser, a povestit momentul în care a auzit pentru prima dată roșit numele lui Norman Manea, cel care avea să îi devină un prieten statornic: „S-a întâmplat atunci când câștigătorul premiului Nobel pentru Literatură, Heinrich Böll, s-a întors din România [și mi-a arătat că teva povestire, anunțându-mă că va plăti traducerea în limba germană. Când Norman a venit în Germania împreună cu soția sa, Cella, am pus bazele unei îndelungate prietenii”.

Beatriz de Moura de la Tusquets, Spania, îl consideră pe Norman Manea un observator foarte fin al societății în care trăiește, iar „în observațiile sale încearcă să ne transmită tot acest absurd grotesc al puterii comuniste”. Editarea a amintit [și un episod al biografiei sale, pe care acum

îl regret: „Vreau să mi cer iertare pentru că în tinerețea mea am fost comunist. Este o vină de tinerețe a multora dintre noi, mai ales într-o țară precum Spania. Din păcate, noi, foștii comunisti, sîntem cei care au susținut regimul dumneavoastră. E un lucru foarte special la Norman Manea: chiar [și atunci când] îi descrie cele mai teribile lucruri, cele mai tragice, nu mplăie, se sizezi un zămbet în interior. Pentru că absurdul devine complet grotesc. [și aceasta este calea prin care a comunicat cu noi”.

Andrew Wylie, agentul literar al lui Norman Manea, care a petrecut mai bine de două ore la standul României, a mulțumit gazdelor pentru ocazia oferită de a-l sărbători pe Norman Manea [și întoarcerea sa în spațiul din care s-a exilat.

„E o mare bucurie să vezi opera unui mare scriitor publicat, e însă o imensă bucurie să vezi opera unui mare scriitor publicat în asemenea condiții. Norman Manea a spus că adevărata casă a hulgănilor este limba sa. După mai bine de 20 de ani de exil, Polirom l-a readus acasă printr-o superbă serie de autor. Norman Manea este, în definitiv, cel mai cunoscut [și mai respectat scriitor român la nivel internațional. Noi, toți cei care îl citim cîrjile în lumea întreagă, sîntem uimiți de dimensiunea universală a operelor sale literare.”

Legătura lui Norman Manea cu România a fost accentuată [și de documentarul „Bucovina lui Norman Manea” realizat în primăvara de jurnalista Mihaela Crăciun [și difuzat de TVR Cultural [și TVR Internațional – care a fost proiectat pe tot parcursul evenimentului.

CONTRACTE SEMNATE ÎN TIMPUL TÎRGULUI

La Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt, Editura Polirom a purtat negocieri cu reprezentanți a zece de edituri importante din străinătate, iar pentru cinci autori români contemporani acestea s-au finalizat cu semnarea unor contracte de traducere cu trei edituri.

Volumul Gabrielei Adameșteanu, *Dimineața pierdută*, va apărea la Editura NorthWestern din Statele Unite ale Americii, în timp ce *Sînt o babă comunistă!* de Dan Lungu va fi publicat de Editura Zonca din Italia, la fel ca [și cartea *Cercul nostru* [și *prezintă* de Lucian Dan Teodorovici. *Sexagenara* [și *În vrul de Nora Iuga* [și *Venea din timpul diez* de Bogdan Suceavă vor fi publicate la Editura Paradox din Bulgaria. „Se [tie, [târgul acesta nu este unul în care contractele se semnează pe loc, ci se negociază. Asta înseamnă că se poartă în același timp discuții pentru alte aproximativ zece titluri cu editori din Europa [și din Statele Unite ale Americii. În urma acestora, sînt convins că vor fi surprize”, a declarat Lucian Dan Teodorovici, consilier editorial, coordonatorul colecției „Ego. Proză” de la Polirom.

Lucian Dan Teodorovici a realizat pentru al treilea an consecutiv o antologie ce cuprinde texte ale autorilor din portofoliul Editurii Polirom [și Cartea Românească, traduse în limba engleză [și rusești de prezentatori [și de dosare de presă. Este vorba despre *Fiction 17. Contemporary Romanian Prose*, „care a fost foarte bine primită [și a fost un instrument extrem de util, editorii putînd să-și facă o primă părere despre autorii pe care noi îi propunem”, după cum afirmă coordonatorul proiectului.

FESTIVALUL NAȚIONAL DE TEATRU

Ediția a 18-a **București** 1-10 noiembrie 2008

<p>Productori:</p>	<p>Finanțatori:</p>	<p>Co-productori:</p>	<p>Productori asociați:</p>
<p>Parteneri de tradiție:</p>	<p>Sponsor principal:</p>	<p>Sponsor:</p>	<p>Partenerii online:</p>

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment la pavilionul „Crisis” (2)

Emil Brumar: Nici vorbă de nuntă, m'car în ceea ce privește bolnavii!!! Seara, cînd ne duceam, fiecare cu cana lui în mînă, să ni se dea medicamentele, la ora 9, la etaj, unde era cabinetul asistentelor, îl se administra tuturor cîte o doză zdravă-nă, calmantă, ca la armată, și nu mai aibă nimeni nici o poftă... Mie nu mi se da, m' [tiau destul de liniștit, mai fusesem [i medic cîndva... Unii doar se făceau c'înghit medicamentul, majoritatea l' luau cu nepăsare, [i femei [i bărbăți... Umilitor era, în primul rînd, să stai cu cana aia [i să înghiți, obligatoriu, medicamentele în fața asistentei... Ocupam o rezervă cu încă un bărbat... Vis-à-vis era o altă rezervă cu femei... Chiar în g' a mea, perete în perete, erau două fete opoziționale acolo de la un orfelinat... Am îndouă ajutat la f'cut curat dimineața [i apoi se duceau la biserică din curtea spitalului, unde aveau treabă... De fapt, doar Geanina ajută infirmierele... Blondă, năltuță, în blugi, rea de gură, se certa cu toți bolnavii... Cu mine nu, m' lua cu dumneavoastră... F'cusem un soi de combinație cu d'nsale, aveau priză în cameră, cum p'rasem un prelungitor, [i toți bolnavii, chiar [i cei de la etaj, făceau cafele peste cafele pe coridorul întunecos... Asistentele tolerau asta, [i medicul... Trebuia doar să ascundem firul în timpul vizitei... [i priza triplă de la prelungitor... se încălcau [i mobilile... Geanina, s' mb'nta [i duminică, se ducea la un bărbat, un tip de culoare, ca să-i spele rufe, în oraș... Vroia să se căsătorească... a plecat chiar în străinătate pentru asta, dar s-a întors tot singur, problema de căsnicie nu s'închisese... În minte c' mi-a l'stat numărul de mobilă... Dup' externare m' suna din cînd în cînd, m-a sunat [i cînd a plecat în Grecia, parc' [i apoi cînd s-a întors cu coada între picioare, necăștorit... „Domnu”, eu s'nt Geanina, zicea vesel... ce mai faceai? Nu m-am căsătorit!”

Veronica D. Niculescu: {i ce mai făcea?}

E.B.: Prin mai, 2006, fiică-mea, alarmată, a venit în Jar. Mă internasem total aiurea la chirurgie, fiindcă acolo profesorul era un fost coleg de grupă... Normal, internarea era inadecvată, trebuia să o fac tot la psihiatrie... Acolo, la chirurgie, într-un salon cu oameni cu operații grele, am atins, cred, apogeul deprimirii... Surorile se purtau infernal... Venise o doctoriță superbă, de pe la asistență mintală, [i dase ordin, f'că să-mi spună nimic, să mi se ia toate medicamentele de pe noaptea... Nu o să uit niciodată cu ce bucurie mi-a scos tot din noaptea o soră care p'na atunci se purtase onorabil... {i cu c'ă neglijență mi se dădeau apoi medicamentele în seama lor... Aveam [i o chestie băgată în venă, l'stat acolo, care m' incomoda la somn... {i aia nu dormeam deloc... Am rugat să mi-o scoată, umblînd noaptea pe săli, pe o doctoriță de gardă... S-a milostivit cumva... de fapt, tot restul personalului uitase c' mi se pusese... L'ng' mine era un om destul de zdravă în viața lui, acum cu cancer de colon operat [i cu anus contra naturii... Nici el nu dormea deloc... Dar m' proteja într-un fel de alt bolnav, chiar [i cei de la etaj, făceau cafele peste cafele pe coridorul întunecos... Trebuia doar să ascundem firul în timpul vizitei... [i priza triplă de la prelungitor... se încălcau [i mobilile... Geanina, s' mb'nta [i duminică, se ducea la un bărbat, un tip de culoare, ca să-i spele rufe, în oraș... Vroia să se căsătorească... a plecat chiar în străinătate pentru asta, dar s-a întors tot singur, problema de căsnicie nu s'închisese... În minte c' mi-a l'stat numărul de mobilă... Dup' externare m' suna din cînd în cînd, m-a sunat [i cînd a plecat în Grecia, parc' [i apoi cînd s-a întors cu coada între picioare, necăștorit... „Domnu”, eu s'nt Geanina, zicea vesel... ce mai faceai? Nu m-am căsătorit!”

(va urma)

DEZBATERE LA TÎRGUL INTERNAȚIONAL DE CARTE DE LA FRANKFURT

~ntre centrul pierdut [i nevoia de apartenență]

Vineri, 17 octombrie, standul României de la Tîrgul de Carte de la Frankfurt a găzduit un eveniment dedicat în special diasporei din Germania: dezbateră „Literatură [i exil”, moderată de scriitoarea [i jurnalista Rodica Binder de la Radio Deutsche Welle.

George Onofrei

Au participat Gabriela Adamețeanu, Norman Manea, criticii literari Carmen Mușat [i Daniel Cristea-Enache. Fiecare dintre invitați a simțit nevoia să actualizeze termenul de exil conform realității lumii globalizate de astăzi, întrebându-se în ce măsură generațiile viitoare de lectori vor putea înțelege trauma scriitorilor care au trăit înainte de căderea Cortinei de Fier fie un exil propriu-zis, fie unul interior. Tema exilului apare cu vîrste în *ntoarcerea huliganului* al lui Norman Manea, însă ea este prezentă [i în romanul *ntîlnirea*, al Gabrielei Adamețeanu, care vorbește despre imposibilitatea comunicării între cei care au rămas [i cei care au plecat.

„{i avem în mijlocul nostru pe doi autori care s'nt ceea ce a [i ndrăzni să numesc clasicii unei modernități a literaturii române. Spun acest lucru pentru că, împreună cu o galerie mai tîrzie de autori, au reușit să străpungă acest zid care a existat în jurul literaturilor est-europene, c'î timp a existat [i Cortina de Fier. Norman Manea [i-a creat un nume dincolo de Ocean, dar a continuat să scrie în românește. Gabriela Adamețeanu a adoptat poartă o formă a unui exil prin care au trecut toți cei care au trăit în România comunistă, unul interior, din care se poate naște [i marea literatură”, a spus Rodica Binder în debutul dialogului de aproape o oră.

Norman Manea a vorbit despre exil ca despre o formă de existență umană foarte veche, însă a accentuat [i pe felul

în care acesta s-a transformat în ultima perioadă: „Contradicția esențială a epocii noastre este între modernitatea centrifugă [i cosmopolită, adică o modernitate care [i-a pierdut centrul, [i nevoia de apartenență centripetă, care jine de identitate, de o nostalgie [i de un mod de echilibrare. Cum [i] bine, în lumea modernă oamenii [i recauți un centru de echilibru. Faptul că religia s-a potențat în ultimele decenii – nu [tiu în ce măsură Europa de Vest, dar în mod cert în Europa de Est [i în Statele Unite – se explică tot prin nevoia aceasta de echilibru [i de regăsire a unui centru. În ce măsură această provocare veche [i nouă, avînd a daosuri importante contemporane, poate produce [i literatură este o altă întrebare complicată [i depinde de individualitatea creatoare”.

„Comunicarea imposibilă”

Gabriela Adamețeanu nu [i-a asumat un exil interior (c'eva minute mai tîrziu, Daniel Cristea-Enache a jînut totuși o contradicție pe autoare, afirmînd că, în cazul în care l-a trăit, nu l-a conștientizat). „Aveam impresia că trăiesc asemenea multor altora. Am avut însă obsesia exilului, iar asta se trage din familie. Noi am avut o mitologie a familiei, un unchi al meu a devenit un celebru arheolog în Italia, nu avea contacte cu noi [i s-a transformat într-o preocupare literară. Dar eu am încercat să arăt c'î de greu se

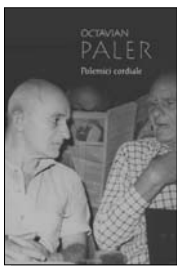
comunică. {i cum într-un regim opresiv comunicarea dintre cei care au plecat [i cei care au rămas era imposibilă”.

Pentru criticul literar Carmen Mușat, exilul este o experiență pur livrescă, ce repune în discuție identitatea personală. Este o experiență limitată, cu avantaje [i dezavantaje: „Exilatul are avantajul de a fi în același timp în exterior [i interior, de a fi în același timp aproape [i departe. Poate că astăzi literatura exilului ar trebui regîndită: ce mai înseamnă a fi în exil într-un moment în care [i alegi să locuiești oriunde pe acest glob [i ai deplina libertate să pleci [i să te întorci de cîte ori poți”.

Rodica Binder l-a întrebă pe Daniel Cristea-Enache în ce măsură mai există în România nevoia de recuperare a memoriei exilului, în condițiile în care, în Jar, există at'ea polemici interne. „Problema recuperării exilului este o parte a problemei României în ansamblu. Ceea ce eu discut, alții au trăit [i este o temă foarte dureroasă, care trebuie tratată cu înțelegeră, chiar dacă e [i dintr-o altă generație, iar tinerii au reputația de a nu înțelege nimic. Trăim acum alte timpuri, în care comunicarea este mult mai liberă, mai deschisă [i eu încă înțeleg ce s-a nîmplat înainte de 1989, dar nu a [i garanta pentru cei mai tineri”.

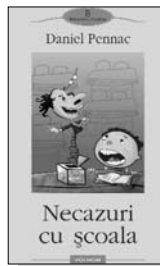
Puteți asculta integral dezbateră „Literatură [i exil” pe site-ul revistei, www.supliment.polirom.ro.

SEMNAL

Octavian Paler, *Polemici cordiale*, seria de autor „Octavian Paler”, Editura Polirom, 416 pagini, 42.95 lei

„Polemici cordiale este un titlu totemizat, o emblemă ce a urcat lesne în transcendența copertei, [i-a cucerit independența [i se bucură de carieră pe cont propriu. A devenit monedă de schimb cultural. Cîțite din perspectiva zilei de azi, *Polemici cordiale* [i p'strează prospejime intactă. Toate, dar toate temele morale sau estetice, cu c'vptu(e)l etic, problematizate în aceste eseuri (deghizate în scrisori, discursuri [i convorbiri imaginare), s'nt pe deplin validate de [i reverberază în prezent. Apariția volumului marchează un punct de evoluție biografic [i de creație semnificativ, o răscruce. Mai actual ca niciodată, Octavian Paler nu a dat lecții, nu a lansat apeluri c'ntre nimeni, [i-a asumat lucid vulnerabilitatea. Dar această vulnerabilitate încapsulată devine armă redutabilă. «Pericolul civilității» e mai feroce dec' oricînd, pentru o lume în care nu se minte mai puțin, ci mai cinic [i mai divers, o lume în care ne trîim libertatea ur'ă” (Nicoleta Sîlcudean)

Daniel Pennac, *Necazuri cu școala*, traducere din limba franceză [i note de Ileana Cantunari, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 352 de pagini, 29.95 lei

Romanul *Necazuri cu școala* (Premiul Renaudot 2007) ofer' cititorului o perspectivă inedită asupra sistemului școlar – cea a elevului slab.

„mbînnd elementele autobiografice cu o reflecție serioasă asupra pedagogiei actuale, disfuncționalității sistemului educațional, rolului familiei, teribilismului adolescentin, influenței televiziunii [i publicității, Pennac reușește să demonstreze că, în ciuda p'rerilor preconcepte, elevii de astăzi s'nt la fel de dornici de-a cunoaște [i de-a învăța ca [i cei de altădată. Folosindu-se de experiența c'p'tată de ambele părți ale baricadei, Pennac, el însuși un elev cu rezultate slabe, susține cu vîrle că profesorii trebuie să investească mai mult dragoste în munca lor pentru a trezi interesul acestor „cazuri irecuperabile”.

Experimentul Jazz and More. Secretul e în „and More“!

Jazz and More, Festival Internațional de Muzică Contemporană (17-19 octombrie), ajuns la a patra ediție, [i-a demonstrat forța]. Se poate spune că, de acum, Sibiuul mai are un festival important, care se impune în topurile valoroase [i care [i-a cîtigat un public fidel. În criteriile de stabilire a valorii, cîntărește foarte mult acel „and More“ din titlatură. Este mai mult decît jazz, pentru că festivalul înseamnă experiment, avangardă, improvizatie, o muzică a[a cum în Sibiu nu s-a mai cîntat.

Veronica D. Niculescu

Timp de trei seri, în sala Teatrului Gogă, au concertat cele unsprezece trupe invitate, într-un caleidoscop foarte reu[it de stiluri. Iubitorii jazz-ului [i ai muzicii contemporane, mulți veniți de departe pentru a asculta concertele rarissime pe la noi, au apreciat alternanța, de la New

AVANGARDĂ

„Sibiul ar putea deveni, prin acest festival, exponentul cel mai reprezentativ al muzicii de avangardă din România. Ne propunem o continuare a tradiției jazzului creativ pe care l-a avut Sibiuul prin anii '80, cînd pe scena sibiană de jazz au urcat, pe lângă cei mai buni muzicieni români, o serie de reprezentanți de seamă ai muzicii improvizate, cum ar fi Gunter Hampel, Jeanne Lee, ROVA Saxophone Quartet, Alexander von Schlieppenbach, Albert Mangelsdorf, Evan Parker, Paul Lovens, Ernst-Ludwig Petrowski, [i mulți alții.“ – Mircea Streit, directorul festivalului

Jazz [i Avant Jazz, Improvised Music, Art-Noise sau Electro Music [i Avant-Rock. Nu au existat două concerte care să semene între ele, totul a fost surpriză, uimire, bucurie.

Jazz and More, prezentat de Florian Lungu [i organizat de Mircea Streit, este, poate, singurul festival sibian care a crescut într-un an cît altele în șapte, iar miracolul este deplin dacă te gîndești că acest an, care face diferența, vine după celebrul 2007, cînd festivalul aproape că se pierduse în mulțimea evenimentelor culturale.

Instrumente reinventate, pianul biliard

Boys Band Trio, din Polonia, a deschis festivalul, cu o desfilătură valnică de free-jazz modern, un concert-nur de mai bine de o oră, o unică bucată muzicală în care alternau fo[netul delicat al naturii [i furtunile sîlbatic dezlînguite. Instrumentele au uitat pentru ce au fost inventate, cîntăreții de jazz contemporan fiind maeștri în a le reinventa rolurile. Se cîntă, practic, la fiecare bucată de instrument, saxofonul [i clarinetul se demontează [i răsuna din fiecare ncheietură, chitara se a[a pe scaun [i e folosită a[a cum nici în vise n-a visat. A urmat Mircea Tiberian, cu ultimele sale compoziții, de pe albumul

Noiembrie, dar [i improvizajii, [i a venit rîndul pianului să găzduiască un obiect între corzi, pentru a răsuna asemenea unui clavecin mutat într-un turn de castel.

Una dintre cele mai bizare apariții scenice a fost cea a singurei prezențe feminine din festival. Irinel Anghel, cu un concert scurt dar încîntător, a cîntat la pian [i la clape, în timp ce Virgil Oprina asigură montajul video live. Pianul s-a transformat într-un fel de masă de biliard, cîntăreții rostogolind bile printre corzi [i lăsînd astfel în mpleare să [i joace rolul în experiment.

Cînd fierăstrăul cîntă diafan

Trupa care născă arătat cu adevărat ce înseamnă experiment, a fost Gul 3, din Suedia. Veniți din zona rock-ului alternativ, cei trei au uluit prin ingeniozitate. Poate am văzut încă de cînd eram copii cîntă de diafan poate cînta un fierăstrău sau un pahar pe-a crui gură [i plimbi degetul umezit. Dar cei de la Gul 3 au creat o muzică experimentală cu elemente de noise [i de melodicitate cum cei din public au mîturisit că nu au mai ascultat. Arcu[ul se plimba pe margini de tîlgere sau de castroane metalice, niște stații de emisie recepție distorsionau [i amplificau sunetele, [i chiar [i o simplă bucată de pungă de plastic, jînut între buze, scotea trîluri.

Smbăt seara pe scenă au urcat trupa reinventată

Trupa Raw Materials, vedeta Festivalului Internațional de Muzică Contemporană de la Sibiu

Star Wars (I)

„Am fost la cel mai tare film din lume“, mi-a spus într-o seară, făcîndu-mi în ciudă, fratele meu.

Mai mare cu trei ani, Du-du avea alt cerc de prieteni: băieți în toată puterea cuvîntului, în clasa a IV-a, nu niște mucoși cu dinții în schimbare, ca mine. Cu amicii lui juca fotbal, punîndu-mă să le aduc mingea zburată din teren în cele mai variate locații. Cu amicii lui făcea excursii în împrejurimi, în fascinanta comună Ro[u, în care eu aveam interdicție strictă să pun piciorul. Cu amicii lui explora blocurile în construcție, [terpelind Jevi de plastic bune pentru

cornetele cu ace [i făcînd mii de alte drăcii ce aveau să-mi rămîn necunoscute. Cu eternii lui amici văzuse [i acest film nemaipomenit din care mi oferea acum cîteva frînturi. „Băi, e un tip grozav, pe nume Lux, care are un maestru [i se luptă cu forjele rului. Nave cosmice, săbii laser, băi, e nebunie. Trebuie să lovească o jîntă de pe o planetă artificială [i pînă la urmă Lux reușește.“

Nu njelegeam nimic. Nave cosmice? Nu văzusem nici una deasupra României. Săbii ne mai făceam noi, din lemn, [i ne pîruiam pînă la descinderea fraților mai mari [i mai tări – dar de laser? Nu

mai auzisem de așa ceva. Planetă artificială? Alta decît planeta albastră Pămînt, pe care noi sîntem datori să o ocrotim, cum ne spunea tovarșii noștri. „n fine, nu-mi plăcea cum se numea Lux. Mi se părea un nume de căjel.“

Toate dubiile mele s-au risipit ca un fum sub jîre cînd, la cinematograful Paacea din Militari, a început – [i pentru mezin – *Războiul stelelor*. Superman, Omul Păianjen, karateiții formidabili care mă jînuseră cu sufletul la gură ată vreme s-au chircit la impactul cu Luke (nu Lux) Skywalker, Obi-Wan Kenobi, Darth Wader [i R2-D2, robotul ce mă făcuse să iubesc roboții.

Era ceva de nedescris în cuvinte. -mi venea să urlu de

bucurie, ca Chewbacca. Pe ecranul mizerabilului cinematograful de cartier se desfilau lupte la care nu mai asistasem vreodată. Navele rebelilor erau înconjurate de flota navelor Imperiului; dar mie mi plăceau [i unele, [i altele. Cînd sabia laser era scoasă la iveală, trecea nu numai prin trupul adversarului, moale ca brînză, ci [i prin inima mea, creștînd-o o dată pentru totdeauna. Darth Wader era nalt, jumate om-jumate mașină, cu o voce tehnologic-cavernoasă (pe care am reprodus-o a doua zi colegilor de clasă) [i de un deminism încîntător. Pentru prima oară în scurtă mea viață, nu [tiam cu cine să jîn. Cu Luke, cel alb, cel blond, cel tînr, cel frumos?

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Sau cu Wader, cel negru, întunecat la haine [i la chip, crud [i ticălos? Prințesa Leia [i atît de simpaticul Han Solo au înclinat balanța dar, după cum s-a putut vedea ulterior, disocierea morală rîm ne o problemă complicată în seria *Star Wars*.

George Lucas a făcut ce-a vrut cu suflajelul [i mintea unui copil de opt ani. A putea spune că el întruchipează nsă [i Forța modelării prin imaginare a puștilor din lagărul socialist. [i faptul că, dincolo de toată butaforia electronică, a pus în

prim-plan această dilemă între bine [i rău, forță barierele basmului tradițional, mi explică – retrospectiv – o parte din fascinația încercată atunci. Dar dacă în spatele mîinii lui Darth Wader se ascunde o dramă? Cum voi reacționa cînd o voi descoperi? Dar dacă în eroul pozitiv, în Skywalker al meu, apare o fisură? -I voi iubi mai puștin din cauza ei?

Peste o vreme aveam să merg din nou (cu încetare, dar [i cu inima strînsă) la cinematograful „Băgășer“ Imperiul contraatac.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Egoprozac

De c'teva zile stau [i cîtesc [nur, puse cap la cap, fragmentele (peste 100) din care s-a copt *Se cretul*. Cum sun? A[a [i-a[a. Ca un fel de proză cu p destul de mic. Nici jurnal, nici reportaj, ba jurnal, ba reportaj despre bucuriile m\runte sau chiar mari, care pentru mine funcționează mereu pe post de prozac. A[a s-a 'nt mplat [i-n toamna asta, c'nd am nfruntat viroza, micro-depresiile [i megamelancolia cu un spectacol absolut demențial, cu o 'nt Inire scriitoricească [i-o expoziție la Budapesta, cu un snop de cursuri la facultate, cu o 'ntreag\ foial\ birocratic\, cu trei referate doctorale, cu o plimbare lung\ pe străzi [i prin parcuri. Toate, chiar toate (dec[i h r]og\reala) pot fi surs\ de revigorare? -n ce m\ prive[te, da, fiindc\ rezultatul lor a fost 'ntrem\tor ca un sirop Hercules.

Prima bucurie la apel, dac\ o iau strict cronologic, s-a numit *Central European Literature Forum* (Budapesta, 26 sept.), unde-a pus din greu um\rul ICR-ul nostru. -nt Inire [i academic\, [i scriitoricească la CEU. Zic c\i un bun motiv de jubilație s\ te re'nt Ine[ti cu Gyorgy Konrád, cu Olga Tokarczuk sau cu Jenő Farkas ca [i cum n-ar fi trecut dec't o zi de c'nd nu i-ai v\zut, dar [i s\i descoperi cu 'nc'ntare pe Michal Hvorecký, Teodora Dimova, Joanna Derdowska, Eszter Babarczy. S\m cu tojii pe scen\, litera]ii din]\rile mici, foste c'ndva comuniste, cu limbile noastre necirculate, pu]in cunoscute [i, minune!, pentru prima dat\ de c'nd ne tot 'nt Inim, nu se mai aud v\ic\reli, complexe, frustr\ri. Ba chiar putem r' de atunci c'nd, 'ntrebat cum ar r\spunde 'n 2008 la chestiunea pus\ pe tapet chiar de el 'n 1986 (*Mai visează cineva la Europa Centrală?*), Konrád a spus senin da, mai visează, dar e un co[mar. Una peste alta, pre] de [ase ore ne-am

sim]it (Nicolae Prelipceanu [i eu) ca acas\, 'n largul nostru, 'n r'nd cu to]i ceilal]. Iar c'nd vineri seara am fost la vernisajul expoziției lui Mircea Cantor [i am v\zut bannerul cu numele lui [i sigla ICR pe toat\ fajada uria[ului Muzeu de Art\ Contemporan\, am avut senzația c\ s'ntem chiar un fel de buric al lumii.

A urmat, peste o s\pt\m'n\, nebulna filarmonic\ din urbe, adic\ spectacolul imaginat [i pus pe picioare de Ioan Coriolan Gârboani, cel mai inventiv director de filarmonic\ din România, care a f\cut s\ sune gongul de 'ncepere a stagiunii fix pe pista aeroportului „Traian Vuia” din Timi[oara. C\ci acolo a aterizat [i s-a dez]n]uit 'n variant\ postmodern\ *Carmina Burana*, 'n fa[a a 3.000 de oameni 'ncremen]i nu doar de frig [i v'nt, ci [i de uluire. 90 de instrumenti[ti m]estrit dirija]i de Remus Georgescu [i 60 de cori[ti sub bagheta lui Iosif Todea au 'nfiorat asistentu cu *Fortuna imperatrix mundi*, de s-au zb[r]lit p\rul pe cefe, elicele elicopterului din fundal, coada unui MIG, aripile unui SAAB din care-a cobor't malestuos, c'nt'nd, Poetul. Ce s\ mai spun despre cum soli[ti]i (Nicoleta Colcejar, Valer Barna S\vb\du], Cristian Ardelean) au luat fa]a mul]imii c'nd, de pild\, Blanziflor a br\zdat pista 'ntr-o decapotabil\ de lux, cu trena-n v'nt sau c'nd contratenorul S\vb\du] a fost purtat pe-o tav\ uria\ de [ase rockeri buc\ari, 'n chip de uria\ leb\d\ alb\]. Sau c'nd 10 bikeri 'mpiel]a]i au umplut aerul de b'r]ieli [i fum fug\rind un ciopor de fecioare. Sau c'nd din portbagaje a zdup\it un c'rd de c\lug\ri care-au 'mbiat poporul cu [ampanie. Sau c'nd cei doi ndr\gosti]i, 'ncorona]i ca miri, au urcat 'n sunet de al]muri pe scara avionului, ca s\-[i ia zborul 'n fierb'ntatele noastre 'nchipuiri spre cerul rece.

Ada [i Lolita: cele dou\ (nim)fete ale lui Nabokov

Numele lui Vladimir Nabokov va fi 'ntotdeauna legat de succesul romanului *Lolita* [i, bine'n]eles, de scandalul pe care această carte l-a provocat. Dar opera lui Nabokov este dominat\ [i de un alt roman, poate nu la fel de celebru

ca *Lolita*, dar cel pu]in la fel de interesant. Dac\ *Lolita* a trecut peste numeroase obstacole de-a lungul timpului, fiind]inta unor critici virulente, *Ada sau ardoarea*, 'n mod surprinz\tor, a avut un traseu mai pu]in dificil.

Bogdan Romaniuc

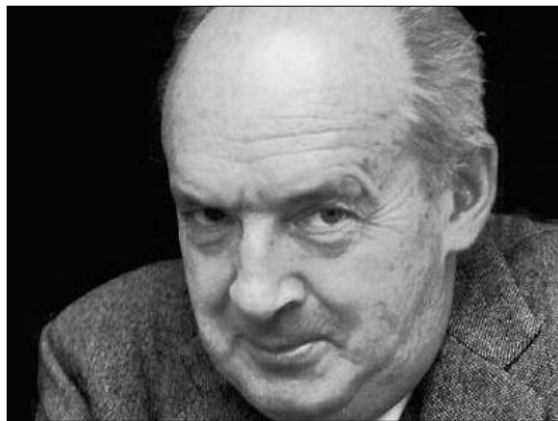
Despre ce este vorba 'n această carte? Despre o poveste de iubire, incestuoas\ [i tumultuoas\, dintre doi adolescen]i: Van Veen [i Ada (de]i cei doi au acela]i tat\, pe Demon Veen). Romanul, pus de multe ori sub semnul imoralit\]ii, nu a trecut printr-un scandal de tipul celui pe care l-a provocat *Lolita*. Nu putem s\ nu ne 'ntreb\m de ce *Ada sau ardoarea*, 'n care obscenitatea este poate mult mai vizibil\, nu e totu]i considerat un roman scandalos, a]a cum a fost *Lolita*. Este inutil s\ revenim asupra pasiunii lui Humbert Humbert pentru prea t'n\ra Dolores Haze, dar romanul *Ada sau ardoarea*, iubitul unui frate pentru sora sa, ne trimite cu g'ndul la cel\alt celebru roman nabokovian. Subiectele scandalose

din *Ada sau ardoarea* s'nt 'ns\ mult mai numeroase, familia Zemski fiind una decadent\, vinovat\ [i cu un trecut plin de gre]eli care nu mai pot fi niciodat\ 'ndreptate. Cruzimea cu care este tratat\ Lucette, ultima persoan\ din acest triunghi incestuos, „amant\” a surorii sale Ada, [i a fratelui s\ui Veen, duce, 'n final, la perversitate, absent\, de altfel, din romanul *Lolita*. Chiar dac\ Humbert Humbert este calificat drept pervers, rela]ia sa cu Lolita este, 'ndr\znim s\ spunem, de o perversitate incon]tient\, lipsit\ de cruzime. Nu este vorba despre o perversitate ce are la baz\ o con]tiin]\ pervers\, ca 'n cazul romanului *Ada sau ardoarea*. Romanul *Lolita* are la baz\ o disimulare: Humbert Humbert refuz\ s\ cread\ c\ rela]ia sa este una obscen\. R\]cirea personajului, care pleac\ tocmai de la această presupus\ obscenitate, duce la o

diminuare a r\ului, p\str'nd totu]i intensitatea p\catului. A]a cum bine spune John Ray Jr., 'n prefa]a romanului, „aceast\ carte obscen\ nu are nici un cuv'nt obscen”, de]i recunoa]tem 'n cuvintele sale ironia lui Nabokov.

O rescriere, dintr-o altă perspectivă, a romanului Lolita

-n *Ada sau ardoarea*, culpabilitatea nu există. Este de ajuns s\ compar\m de exemplu cele dou\ scene, foarte asem\n\toare, 'n care Lolita s\ pe genunchii lui Humbert, iar Ada pe genunchii lui Veen. -n cel de-a doilea caz nu poate fi vorba despre nici un fel de remu]care, de vin\, ci de p\lcere: „...l vr\jeau pielea ei neverosimil\, senzual\, pal\, p\rul ei, picioarele ei, mi]c\riile ei col]uroase, mirosul ei de iarb\ pentru gazele, privirea aprig\ [i 'ntunecat\ a ochilor 'ndep\ta]i, goliciunea rustic\ de sub rochia ei...”. Sexualitatea este eliberat\ de orice vin\, Mai mult chiar, incestul este uneori subiectul unor glume sau jocuri amuzante de cuvinte. Vina lui Humbert Humbert devine deci, 'n *Ada...*, bucurie [i p\lcere. Strania poveste de dragoste dintre cei doi fra]i, Van [i Ada, nu se petrece 'ntr-o lume obi]nuit\, ci 'ntr-una alternativ\, numit\ sugestiv „Antiterra”. Ac]iunea se 'ntinde de-a lungul unui secol, amintind de romanele lui Proust. Prin alegerea acestei loca]ii imaginare, „Antiterra”, Nabokov a reu]it s\ „perverteasc\” timpul [i spa]iul, amestec'nd, ironic, Statele Unite, Europa [i Rusia natal\, amintind uneori de Canada [i chiar de Etiopia. Prin această situa]e 'n atemporalitate are loc o distan]are fa] de toate normele etice: „-n vremurile acelea [i 'n]ara asta, incestuos nu 'nseamna doar

CAMILO JOSÉ CELA » CRISTOS VERSUS ARIZONA

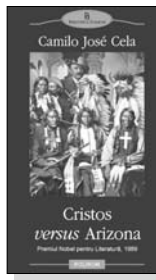
„Cristos e mai tare decît Arizona”

Bogdan Romaniuc

-n 1989, Premiul Nobel pentru Literatur\ 'i era decernat lui Camilo José Cela, unul dintre cel mai aprecia]i scriitori spanioli al secolului XX. A fost, de asemenea, un personaj ambiguu, 'ntotdeauna provocator, oscil'nd 'ntre dictatur\ [i critica dictaturii. Multe dintre c\r]ile sale, fiind considerate „nocive”, au fost interzise de regimul generalului

Franco. Romanul s\ui de debut, *La familia de Pascual Duarte*, care descrie 'n cele mai mici detalii via]a unui criminal, a avut un rol deosebit de important 'n rena]terea literaturii spaniole dup\ r\zboiul civil.

-n 1952 public\ *La Colmena*, roman reprezentativ pentru literatura spaniol\ postbelic\, Proiectul s\ui, a]a-numit *Diccionario secreto*, i-a atras numeroase critici din partea societ\]ii spaniole tradi]ionaliste.

25 Octombrie, Sala Rondă, 19:30
> CEEA CE AM CONVENIT NOI A FI HAZARD (THE WAY THINGS MIGHT GO)
Concept: Ion Dumitrescu

29 Octombrie, Sala Rondă, 19:30
> MIERCUREA LEJERĂ
De: Maria Baroncea și Eduard Gabia

30 și 31 Octombrie, Sala Rondă, 19:30
> ODĂ ARTIFICIALULUI
Direcție artistică: Maria Baroncea

Reservări de luni pînă vineri între orele 10-16.00 la tel. 318.96.76 / 074.609.9942 sau la adresa rezervari@cndb.ro www.cndb.ro

Central Național al Dansului
Oameni care mișcă lumea

24/24 Suplimentul CULTURĂ

desfrînat – problema privea mai degrabă lingvistica decât legalistica –, dar implica totodată (în expresia coabitare incestuoasă [și așa mai departe]) intervenția în continuitatea evoluției umane. Istoria nlocuise de mult timp apelurile la «legea divină» cu bunul-sim [și [tiința] popularizată”.

–ntînim în *Ada sau ardoarea* ceea ce francezii numesc „l'esthétique de l'interdit”. Adei nu i se permite accesul liber în biblioteca de la Ardis, în care există mii de titluri. Dintre acestea, guvernanta îi selectează doar cărțile „inofensive”, cele care nu au cum să-i facă „rău”. –mpreună cu Van, Ada „studiază” pe ascuns cărțile a[ă-zis „interzise”, cum ar fi operele libertinilor din secolul al XVIII-lea sau cele ale sexologilor germani. –ntr-o poveste a lui Chateaubriand despre doi frați romantici, Ada „întinde o propoziție” care „î atrage în mod deosebit atenția: „les deux enfants pouvaient donc s'abandonner au plaisir sans aucune crainte”. Pentru acest „donc”, aparent inexplicabil, Ada găsește totuși, împreună cu Van, o explicație în capitolul din opus *Sex [și Lex*. –ntr-un volum în care erau reproduse operele maeștrilor italieni ai Renașterii, Van descoperă un tablou de Caravaggio, reprezentând doi nuduri, un băiat [și o fată]. Van îi povestește Adei despre cele văzute [și [imaginează cum ar fi dacă] [și ei doi [și-ar da] „întînire” într-un astfel de tablou. Incestul lor ar deveni astfel operă de artă, iar arta adevărată, [și cum pare să ne spună] Nabokov, se situează întotdeauna dincolo de morală. Arta implică [și o depășire a umanului. Are loc [și adăugarea estetizării a relației lor, [și nu o disimulare, ca în cazul *Lolitei*.

Profunda amoraliitate din *Ada sau ardoarea*, în care normele morale sînt în mod voit negate, prin transformarea incestului în operă de artă, este totuși mult mai deranjantă decât în *Lolita*. –n *Ada sau ardoarea* există o metamorfoză generală, toate lucrurile fiind reinventate. Cartea scapă astfel unui scandal de tipul celui prin care a trecut romanul *Lolita* doar pentru că aceasta nu mai aparține normei: acțiunea se petrece în „Antiterra”, departe de legile obișnuite. –n ciuda acestor diferențe, cele două romane au totuși ceva în comun: Ada, de aceea [și vîrstă] cu *Lolita* la începutul romanului (are doar 12 ani), este [și ea o nimfetă „rădăcină”. *Ada sau ardoarea* este de fapt o rescriere, dintr-o altă perspectivă, a romanului *Lolita*.

Un roman care cere mai multe lecturi

Atunci cînd a început să scrie *Ada sau ardoarea*, Vladimir Nabokov era deja un scriitor celebru, recunoscut pe plan internațional în urma succesului obținut odată cu publicarea romanului *Lolita*. Lucrul la „această cronică de familie” a durat mai mulți ani. Nabokov spunea la un moment dat că a dorit ca acest roman să reprezinte un punct de reper pentru toți cei care vor să-l cunoască opera. Chiar dacă *Ada sau ardoarea* a fost bine primit de critica literară, fiind considerat o capodoperă a prozei americane din a doua jumătate a secolului XX, Nabokov a rămas totuși cunoscut publicului datorită romanului *Lolita*.

Ada sau ardoarea este un roman care cere mai multe lecturi. Foarte multe lucruri scapă cititorului la o primă lectură,

chiar dacă [și concentrează] întreaga atenție pentru [și alegerea] textului, construit de altfel pe mai multe nivele de lectură. Această „cronică de familie” începe cu o frază împrumutată din romanul lui Tolstoi, *Anna Karenina*: „Toate familiile nefericite seamănă una cu alta, fiecare familie fericită e fericită în felul ei”, deși scriitorul [și precizează că] fragmentul nu are nici o legătură cu povestea sa. Totuși, trimerile la opera lui Tolstoi sînt foarte numeroase. Autorul *Annei Karenina* a fost, se [și scriitorul] preferat al lui Vladimir Nabokov.

Vladimir Nabokov, *Ada sau ardoarea*, traducere de Horia Florian Popescu, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Vladimir Nabokov»”, Editura Polirom, 2008, 49.95 lei

Toate scrierile lui Camilo José Cela au în centru personaje ciudate, aproape grotesce, cu ochi de sticlă [și picioare de lemn. Povești stranii [și tulburătoare, despre o lume primitivă, fără legi [și fără credință]: „...lui Iesúsito Huevon Mochila i plăcea să-l vadă pe alții suferind, cel mai mult i plăcea să vadă cum suferă animalele mici, cum li se stinge privirea încet-ncet, mai întâi în bălănd, apoi plin de amărăciune, încep să le curgă balele, la toți le curgă balele, [și] cumva dacă e adevărat

că [și Cristos a fost judecat în Arizona?, nu, nu [și tu, pe Cristos nu-l poate judeca nimeni, pentru că e Dumnezeu [și Dumnezeu [și întotdeauna cîntător...]. Cristos, adică Dumnezeu, e mai tare decât Arizona, în alt fel, dar mai tare, [și are mai multă memorie...”.

Traducere din limba spaniolă și note de Mona Tepeș, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2008, 25.95 lei

Radio România-Muzical
prezintă
**În universul muzicii cu...
Mircea Mihaies**

În fiecare sâmbătă, oamenii culturii românești vorbesc despre muzică... și, mult mai mult.
**Sâmbătă, 25 octombrie
orele 16:05-18:00**
Realizator: Cristina Comandașu

Suplimentul de CULTURĂ | OBSERVATOR CULTURAL | SAPTESERI
arhitectura | AGERPRES | PORT.ro

Espresso
cu Ioan Budura și Radu Croitoru
luni-vineri de la 7.15

Radio România Cultural
cultural.srr.ro

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

Radio Iași
Acasă în țara Muzicală

în fiecare vineri, de la 20.00

cu George Onofrei și Anca Baraboi

Dumitru Ungureanu: „În 1996, când Sex Pistols au cedat presiunii și s-au reunit pentru un turneu de-o vară, am fost unul dintre cei dezamăgiți”.

ROCKIN' BY MYSELF
Dumitru UNGUREANU

Always Sex Pistols

Pe vremuri 'mi 'nchipulam c' o s' devin „cineva”, c' o s' am, o s' fac [i-o s' dreg... Fandacia nu m' jinea mult, fiindc' imaginația trezea porniri exuberante. M' pomeam s'arind' n' sus, m' l'sam pe vine [i iar s'cream, un jop'it ce n' aducea deloc a dans modern, rock, disco sau altceva. Era un fel de pogo balcanizat. Puteți vedea o mostr' arhaic' n' filmul *Zorba Grecul*. Dar puteți „juca” afa la concertul vreunei formații punk. Bine ar fi s' nimeriți la Sex Pistols. Nici altele nu-s de neglijat, dac' se 'nt' m'pl. -n absența vreunei ocazii, rulați DVD-ul *There // Always Be an England* (Fremantle, 2008) [i fiți atenți] la mobila din cas! E un spectacol pe cinstie [i pe cinstie!

-n 1996, c'nd Sex Pistols au cedat presiunii [i s-au reunit pentru un turneu de-o vară, am fost unul dintre cei dezamăgiți]. Trupa-simbol a tinereilor contestatari nu se dovedea altceva dec' t' o m' n' de oameni cu nevoi simple [i decizii financiare profitabile. Totul p'vrea o afacere banal', ca [i alte „reuniri pentru prima sau ultima dat'”, cum sun' sloganul. Uita-se de Johnny Rotten! Lipsa lui de ipocrizie a 'iat bla-bla-blau: „Ce art', ce mesaj, ce chestii de[tepte crede] c' vrem s' v' transmitem acum?! Ne-am adunat iar ca s' c' [tig'm c' te zece milioane de dolari fiecare, asta el”.

Omul posed' talentul 'n'scut de-a spune lucrurilor pe nume, cu discurile obi[nuite unei astfel de atitudini. Inteligența [i cultura 'nsojitoare nu-i d'uează. Vocea abraziv', gesturile ufor obscene, viziunea cinic', obr'znicia comportamental' s'nt pe gustul a ceea ce, n' capitalismul real, se nume[te „clas' muncitoare”. Evident c' defavorizajii, anarhi[tii, ciudații, exclu[ții, anormalii, cei considerați *underground*, au g'sit 'n Rotten un purt'or de cuv'nt, un delegat al tuturor nemul'umirilor. Pentru c' John Lydon (pe numele de cet'ean) are o judecat' dreapt', nu corect', cum ai fi tentat s' spui, aff'nd c' tr'ie[te 'n California...

Ipostaza de m'sc'rici 'n care se complac Johnny Rotten de peste 30 de ani nu ascunde natura unui artist perfect non-conformist, nici instinctul irlandezului atent la buzunarul propriu. Lunga disput' 'n instan[te] [i-n mass media cu Malcolm McLaren, artizanul, managerul [i groparul scandalului (mai degrab' caecalma) Sex Pistols din

'76-'78 (pe care nu-l iart' nici 'n concertul filmat anul trecut 'n noiembrie, la Brixton Academy din Londra), seria de discuri sub titlatura PIL, reunirea din 1996, ca [i aceasta din 2007-2008, participarea la seriile TV pe Discovery, emisiuni radio [i propriul canal pe YouTube, toate conturează personalitatea unui tip care tr'ie[te deplin momentul [i care nu 'ncheie o afacere p'n' nu iese a[a cum vrea el. Refuz'nd statutul de legend' (vie sau moart'), Rotten a readus Sex Pistols 'n actualitate, aici unde trebuia s' fie [i unde se men[jinea, dac' beneficia de-o carier' normal'. Merit' urm'rit' por[jiunea DVD-ului 'n care cei 4 re-viziteaz' Londra. Imaginile s'nt mixate cu pelicle de arhiv', destule chiar din vara c'nd pistolarii pierdeau timpul f'r' rost, pe str'zile insalubre ale anilor '70. Impresia e puternic', spiritul englezesc (de care se face caz [i-n titlul 'mprumutat de la c'ntecul neuitatei Vera Lynn) admirabil... [i totu[și, Londra anului 2007 g'lese[te 'n Johnny Rotten un critic foarte acid, din cauza faptu- rii c' [i pierde cultura proprie!

Exemplele abund'. John, cu regizorul Julien Temple partener de dialog 'n c'ntoria cu autobuzul etajat, culege probe [i le comentează sarcastic... Filmat 'n HD, concertul e, deja, document unic! Este proba c' energia detonat' de Sex Pistols, c'reia [i se poate lipi eticheta punk, are atributul st'r'rii de spirit ce te cuprinde c'nd 'ji 'nchipui c' o s' devii cineva, [i-o s' faci, [i-o s' dregi...

Oedipe la Toulouse. Ecouri de pres'.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie n'jeleas', ea trebuie ascultat'” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Presă a fost generoasă cu premiera care, se scria 'ntr-o depe[și a Agen]iei France Presse, a fost „un eveniment la Teatrul Capitoliului din Toulouse: *Oedipe* al lui Enescu a fost reprezentat pe o scen' 'n Fran[ța], o premier' dup' 45 de ani [i o reparație a unei anomalii pentru una din marile opere franceze ale secolului XX, fascinant' at' orchestral, c't [i vocal”.

La 25 octombrie, ora 19.00, pentru amatori, postul de radio *France Musiques* retransmite pe undele [i pe site-ul s'u spectacolul de la Toulouse. A[tept [i impresiile melomanului nedezmin[țit care este George Andrei [i care s-a deplasat de la Washington la Toulouse, pentru premier'. Le puteți citi pe informatul lui blog „Muzic' clasic”.

Deocamdat', c'eva date culese din presa francez' despre un proiect pe care autorul lui, Nicolas Joel, l' caracteriza, dintre cele mai ambițioase f'cute la Capitoliu, date fiind lucrarea [i mijloacele de a o pune 'n scen'”. Din nefericire, Nicolas Joel, care urmează s' preia conducerea Operei pariziene din 2009, a suferit o hemoragie cerebral' 'n august. Realizarea proiectului i-a revenit asistentului lui, Stéphane Roche. Potrivit unuia dintre comentarii, acest accident a fost probabil motivul pentru care 'ndrumarea actorilor nu ar fi fost „punctul forte al serii”. Faptul ar fi fost ilustrat de dificultatea de a da form' unei opere hieratice pe plan dramatic, doar actul al 3-lea ridic'ndu-se la 'n[jime. Cronicarul semnalez' ca punct pozitiv decorurile [i costumele clasice, tradiționale, un amfiteatru antic, coloane, costume [i peruci 'n stil antic [i ele. L'udat' este [i orchestra Capitoliului, excelent' 'ntr-o „partitur' 'n acela[și timp dens' [i subtil', care prin rafinament sun' de manier' foarte francez'. Pinchas Steinberg a dirijat „cu m'n' forte, f'r' s' forjeze, la diapazonul unei scrieri moderne...”.

Interviewat 'n ajunul premierei, Nicolas Joel se bucura c' a reu[șit s' reu-

nească un platou vocal francez, 'n proporție de 90%. -n „Les Echos”, Michel Parouty subliniaz' distribuția „str'lucitoare” 'n care l' evidențiaz' pe baritonul Franck Ferreri, 'ntr-un rol „de durat', cople[șitor, pe care l' asum' cu rezisten[ță], cu o vitejie vocal', un timbru tran[șant, o dicțiune acerb' [i o emoție penetrant'”. Remarcate s'nt vocea „miraculos catifelat' [i profund' a mezosopranei Marie-Nicole Lemieux 'n rolul Sf'inxului [i a lui Sylvie Brunet, o Jocast', de[irant'”. Pentru critic, mesajul umanist al operei enesciene este transmis printr-o „muzic' deconcertant', puternic', f'r' concesie, un discurs continuu ce nu se pierde 'n inutil [i ale c'rui elanuri s'nt marcate de o intensitate permanent', f'r' ca bog'jia orchestraliei s' constituie vreun obstacol 'n transparența [esutului sonor. Enescu nu se preocup' s' fie modern sau s' f'm'n' 'n tradiție: el p[re]e[te pe drumul lui, ghidat de sinceritatea sa”. L'udat' este [i Pinchas Steinberg, care „nu forjează tr'as'vururile [i reu[șe[te s' pun' 'n eviden[ță] culorile unei partituri 'n 'ntregime 'n serviciul dramei, pe care o exalt' cu un suflu nestins”.

Cronicarul lui „Le Monde” este pe aceea[și lungime de und' c'nd prezintă

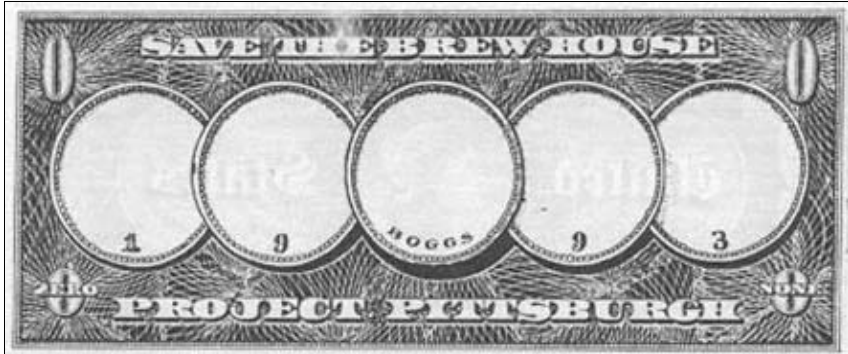
„Magistratul *Oedipe* al lui Enescu”. Concep[ția scenic', r'vas' 'n sarcina lui Stéphane Roche, asistentul lui Nicolas Joel, este perceput' ca una convențional' [i solidificat', de un hieratist ce 'ntre[te] decorurile monumentale neoclasic' [i costumele de manier' antic'. Marie-Aude Roux insist' pe partitura „magistral', hr'nit' de Wagner [i de muzica francez', fapt firesc, spune ea, din moment ce Enescu, care a f'cut din Fran[ța] cea de-a doua patrie a sa [i se odihne[te] la cimitirul Pere-Lachaise, a studiat la Conservator cu Massenet [i Fauré, f'r' s' [i renege originile române.

Premiera din Fran[ța] a st'ruit ca arareori entuziasmul criticii, fapt ce nu poate dec' bucura, la fel ca [i perspectiva anun[at' a reluării mont'r'rii pe scena Operei din Paris, 'n 2009. Rezum'nd se poate spune c' „'n ton cu titlurile [i subtitlurile din „La Croix”, „Rena[șterea lui *Oedipe* de Enescu face senzație la Toulouse”, cu o „partitur' de o for[ță] intens', o „distribuție excepțional', dar o punere 'n scen' static'”. Printre r'nduri se mai cite[te doar o 'ntrebare: este *Oedipe* o oper' francez'?

-n relație cu Opera din Toulouse v' semnalez [i un interesant [i amplu interviu acordat de mezosoprana Viorica Cortez, publicajiei franceze online „ResMusica”. La peste 70 de ani, artista românc', stabilit' la Paris, scrie Hubert Stoecklin, redactorul publicajiei, „surprinde prin s'n'itatea sa de fier, energia [i disponibilitatea ei fa[ș] de soli[tii] vocali aai claselor de masterat de la Lagrault[ș] [i, mai ales, prin amabilitatea ei ie[și]t' din comun. Viorica Cortez aminte[te, 'ntre altele, momentul determinant 'n cariera ei, c' [itigarea premiului 'nt' la Concursul vocal de la Toulouse, 'n 1964, [i contractul primit imediat, la Opera Capitoliului, pentru a c'nta 'n rolul Dalilei 'n opera lui Saint-Saens. „Mezosopranele au o treia via[ș]” - r'aspunde artista la o 'ntrebare despre proiectele ei, amintind c' va c'nta 'n cur'nd 'n Spania *Le Dialogue des Carmélites* [i la Montpellier 'n 2009, 'ntr-o creație a compozitorului Valentin Villenave, opera *Affaire Etrangère*.

Pe 7 octombrie, Laura Gilbert a mers pe Wall Street, în apropierea Burselor din NY, împărțind angajaților bancnota de zero dolari. Pentru a nu crea nici un fel de confuzie, ambele fețe ale bancnotei au fost tipărite pe o singură pagină A4.

Bancnotă desenată de J.S.G. Boggs, artistul cărui Serviciile Secrete americane i-au confiscat 1.300 de lucrări și obiecte personale

Cât valorează banii

O țire năucea presa din România cu aproape două săptămîni în urmă: „A apărut bancnota de zero dolari!”. Titlul răsunător nu ascundea o declarație din partea Trezoreriei SUA, ci un proiect al artistei Laura Gilbert, care a atras atenția lumii întregi.

Pe fondul crizei financiare instaurate recent în Statele Unite, Laura Gilbert a decis să răspundă întrebării care îl macină pe cel mai mult american: ce valoare mai are banul într-o economie aflată în pragul colapsului? Folosindu-și talentul la desen și imprimanta proprie, artista din New York a creat bancnota de zero dolari, însușind astfel moneda americană și ajunșă nu mai valorează... nimic.

Protestul său este drept, prea subtil pentru autoritățile americane – nu s-a oprit aici. Pe 7 octombrie, Laura Gilbert a mers pe Wall Street, în apropierea Burselor din NY, împărțind angajaților bancnota de zero dolari. Pentru a nu crea nici un fel de confuzie, ambele fețe ale bancnotei au fost tipărite pe o singură pagină A4. Lucrările au fost numerotate și semnate, precum orice ediție limitată a unei opere de artă, dar, pentru a se asigura că valoarea lor va rămâne nulă și peste ani, artista a făcut 10.000 de copii.

Reacția mass media față de acest proiect artistic a fost mai puternică decât a consilierilor financiari. A fost intervievată de CNN, „Washington Post” a dedicat protestului un articol amplu, dar din partea tipicilor servietărilor și costume sora obținut doar ridicări din umeri și priviri dezamăgite – oamenii nu se tem de ea, ci de faptul că nu vor mai avea unde să lucreze.

Mai târziu, Laura Gilbert a declarat că inițiativa ei a fost „foarte interesantă”. „Am fost surprinsă să văd că mulți angajați de pe Wall Street nu le pasă, și schimb toți ceilalți au părut să răspundă foarte bine la acest proiect.”

Fals sau operă de artă?

Ideea artistei new-yorkeze de a crea o bancnotă cu valoarea de 0\$ nu este originală. Cildo Meireles, născut în 1948 în Rio de Janeiro, a conceput un proiect similar, intitulat *Zero Dollar*, în perioada 1978-1984. Ideea lui a fost însă alta: să transforme noțiunile de fals și lipsă de valoare într-o meditație asupra naturii banilor.

Dolari, falși creat de J.S.G. Boggs, un artist faimos care desenează bancnote pe care le pune apoi singur în circulație, încercând să plătească astfel diferite servicii (i produse, fructe și ceară restul în „bani adevărați”). Deși criticii de artă și jurnaliștii îl privesc cu admirație, iar cei care acceptă ineditul trgu pun astfel mâna pe o mică avere (fiindcă operele lui Boggs valorează mii de dolari), oamenii legii nu se dovedesc la fel de toleranți.

Ceea ce artistul consideră performance poate fi interpretat ca o încercare de fraudă. Francii elvețieni, dolarii americani, lire sterline... A fost, pînă acum, arestat în Anglia (1986) și Australia (1989), dar achitat ulterior. Serviciile Secrete americane i-au confiscat 1.300 de lucrări și obiecte personale (pe care se luptă să le recupereze), dar nu i-au adus, pînă acum, nici o acuzație.

DISPLAY

Diana SOARE

„Eu nu fac bani, eu fac opere de artă”, se apără Boggs. Pentru a convinge lumea de bunele sale intenții, explică pe îndelete regulile stricte pe care le aplică atunci cînd lansează o bancnotă pe piață. Prima ar fi că nu-și vinde niciodată lucrările. A doua înmurește lucrurile: le „cheltuiește”. Regula a treia presupune ca, după fiecare tranzacție, să îngăduie comerciantului un răgaz de 24 de ore, în care omul să cumpere sau să vândă, eventual, să anunțe poliția, am putea adăuga. După expirarea acestui interval, regula a patra îl obligă pe artist să vîndă chitanța și restul primit unui colecționar care va putea, astfel, să îl identifice pe (ne)fericitul posesor al unei bancnote semnate de Boggs și să răscumpere lucrarea cu cel puțin 1.000 de dolari.

Pînă acum, J.S.G. Boggs a cumpărat cu banii pe care și-a desenează singur bilete de avion, hamburgeri, haine, ceasuri... ba și-a plătit și chiria. Să nu vă vină gânduri necurate!

Laura Gilbert a creat bancnota de zero dolari, însușind astfel că moneda americană a ajuns să nu mai valoreze nimic

www.supliment.polirom.ro

Suplimentul de CULTURĂ
Saptaminal de opinii și informații privind fenomenul cultural, realizat de Editura Polirom în colaborare cu Ziarul de Luce

Nr. 201, 18-24 Octombrie 2008

STIRILE SDC: Succes Polirom la Frankfurt: oino no contracte de traducere

Acces Actualitate Rubrici Fast-food Cronica de carte Interviu Avangardă Exclusiv online Artistul asociat Feeder

STELIAN TĂNASE:
„Nu urmăresc să fac nici un fel de carieră. Vreau să îmi scriu cărțile”

EXCLUSIV ONLINE: Știrile SDC

ABONEAZ-TE: CONTEMPORARY ROMANIAN WRITERS ANTIȘTIL ASOCIAT

Podcast radio SDC: Newsletter: Introduceți adresa de e-mail pentru a vă abona

AUDIO: Evenimente la standul României - Tîrgul de Carte de la Frankfurt

Cauta: Succes Polirom la Frankfurt: no contracte de traducere Romanians writers approach the Frankfurt Fair of Books "Boogie" a fost premiat pentru scenariu la Hampton EXCLUSIV ONLINE "Protestul" lui Kundert O stradă din Timșara, transformată în brand turistic Roberto Saviano Roman "Sponsor" premiați la Frankfurt Romania, invitată de onorare la "Carte"

Zilnic informații din lumea culturală

Audio pe web

Evenimentele de la standul României de la Tîrgul Internațional de Carte de la Frankfurt pot fi ascultate integral pe www.supliment.polirom.ro și descărcate în format mp3.

- » Lansarea seriei „Opere. Gabriela Adamețeanu” (17 octombrie);
- » Dezbateră „Literatură și exil” (18 octombrie);
- » Lansarea seriei de autor „Norman Manea” (18 octombrie).

Suplimentul de CULTURĂ

Marșul „neregistrat” – Editura Polirom și „Ziarul de Luce”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu Ziarul de Luce. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Luce”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente: Adriana Babeji, Bobi (FV) Zahv, Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioni, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vic.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Benjuran, Marius Babias.

Caricatură: Lucian Amaril (Jup).

Grafică: Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Ediția de la: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiru, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Român din țară sau oricărui oficiu poștal. Clienții din strălătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului și aparținerea autorului este a „Suplimentul de cultură” utilizând fluxurile de tiraj NewsIn Manuscrisele primite la redacție nu se napolază

Iulia Blaga: „Schimb valutar realizat de Nicolae Mărgineanu seamănă cu scurtmetrajele lui Cătălin Cocriș prin delicatetea aproape feminină cu care se apropie de lucruri, prin umorul fin care luminează puțin drama, nelăsând-o cu totul sumbră”.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Ammon

„Dacă pleci pe o Insulă pustie, la cui tine mai bine un dicționar bun decât cea mai impresionantă capodoperă literară cu puțin, cucl, fă\ de citorii lui, un dicționar e cu totul pasiv [I poate fi citit într-o mie de moduri diferite.” Așa zicea W.H. Auden, iar Ammon Shea, fost muzician pe străzile Parisului, fost gondolier în San Diego, fost domn care se ocupa cu mutatul mobilei în New York, e de acord. A citit într-un an 52 de kilograme de cuvinte, a avut dureri de cap [I de spate, [i-a pus ochelari, s-a ascuns c te opt ore pe zi în subsolul bibliotecii de la Hunter College [i, culmea, a reușit totuși să-l părăsească [i iubit. Ammon n-a citit capodopere ale literaturii, ci nici mai mult nici mai puțin decât cele 20 de volume ale Oxford English Dictionary; după care a scos [i o carte, *Reading the OED: One Man, One Year, 21,730 Pages*. Un adevărat mănăstir de cuvinte, Shea a trecut prin aventura asta nebunească având aceeași motivație ca alpinistul George Mallory („De ce vreți să urcați Everestul?”, „– Pentru că e acolo.”). A citit cuvintele doar pentru că s n t acolo [i ar fi fost pcat să nu se ocupe nimeni de ele. Așa a scos la iveală o mulțime de termeni uitați sau neștiuți, cum ar fi *cachinator* (persoana care r de prea mult sau prea tare), *acnesis* (la animale, punctul aflat între umeri [i partea de jos a spatelui, care nu poate fi atins pentru a fi scărpinat), *hansardize* (a-ți schimba opinia), *ad-dubitation* (sugestia unei îndoieli), *philodox* (un ndrăgostit de propriile păreri), *accismus* (refuz nesincer al unui lucru dorit), *kankedort* (situație ciudată) sau *psithurism* (oțnetul frunzelor unui copac). Ammon nu s-a transformat într-un gurmand al cuvintelor din dorința de-a [i lsa partenerii de discuție cu gura căscată. Dimpotrivă, lui [i plac cuvintele *n sine*, pentru că „s n t ca niște poeme fcute dintr-un singur cuvânt”, pentru că, numind [i explicit, [i fac să fie mai conștient de lumea din jurul lui. n plus, Ammon crede că „tot ce poți găsi într-o carte bună gsești [i într-un dicționar bun, în afară de intrigă. Toate emoțiile firești – durere, fericire sau sentimentul pierderii – există într-un dicționar, dar nu neapărat în ordinea la care te-ai aștepta”. Nu [tiu dacă s n t pe de-a-ntr-unul de-acord cu Shea [a muri de tristețe pe o insulă pustie numai cu un dicționar, dar [tiu că mi-ar plăcea să mă apuc de citit, într-o bună zi, DEX-ul. Cine [tie ce descopăr acolo.

„Schimb valutar”, un schimb echitabil

La *Schimb valutar* [i-e fric [i să respiri. Mă rog, mie mi-a fost. Mă temeam că, nceput firesc [i desfurat cu mult bun-sim], povestea lui Emil, românul obișnuit al cărui plan de emigrare în Australia e nruit de un bi[n]iar, va începe curând să [chiopșteze.

Chela aleasă de regizorul Nicolae Mărgineanu e foarte sensibilă. Drama umană trebuie să transpară din cursurile normale a evenimentelor, fără semne de exclamație, fără secvențe-cheie ori replici memorabile. Totul naintează cu multă grijă pe o muchie subțire, iar toată echipa parcă [i-ar [ine respirația.

Marele merit [i revine scenariului scris de Tudor Voican. De fapt, *Schimb valutar* ar fi trebuit să fie lungmetrajul de debut al lui Cătălin Cocriș, prea devreme dispărut, în 2004. n mplearea (sau nu e n mpleare?) a fcut ca premiul filmului să fi avut loc în aceeași lună în care a decedat Cătălin Cocriș, a cărui idee a stat la baza filmului. Lungmetrajul realizat de Nicolae Mărgineanu seamănă cu scurtmetrajele lui Cătălin Cocriș prin delicatetea aproape feminină cu care se apropie de lucruri, prin umorul fin care luminează puțin drama nelăsând-o cu totul sumbră [i, mai ales, prin delicatetea cu care străpunge nveliul cotidianului pentru a scoate la iveală umanitatea personajelor.

E greu să [i nchipui pe altcineva decât Cosmin Seles [i n rolul lui Emil, eroul care începe filmul cu un bun-sim [i o bun-credință asociate azi (la fel ca în 2004) cu prostia, dar care l termină în postura de nvingtor nvinș. Nu [tiu un alt actor român suficient de expresiv

FILM
Iulia BLAGA

ncât să poată parcurge fără probleme traseul de la bun-sim la violență, purtând ns tot timpul pe figură povara greșelilor sale. [i Emil, [i Lili (Aliona Munteanu), moldoveanc ce studiază Dreptul [i se prostituează din necesitate – ca [i cum ar vinde la chioșc –, [i bi[n]iarul (Andi Vasliuanu) s n t convingători [i umani pentru că nu s n t fundamentaliști. Nu există nici un personaj negativ în film, pentru că ni se arată, fără asteriscuri ori majuscule, că fiecare are circumstanțele sale atenuante [i că minusurile nu ajung să roade miezul persoanei. La fel cum, din păcate, aceleași „minusuri” se transmit ca un virus, infectând alt organism integru – perspectiva nefiind deloc optimistă.

Drama se infiltrează în țesătura neorealismului

Pentru cei care fac alergii la „mizerabilismul” din filmele românești (dar nu fac la extrema cealaltă – la scenografiile uscate

Schimb valutar. Regia: Nicolae Mărgineanu. Scenariul: Tudor Voican, după o idee de Cătălin Cocriș. Imaginea: Mihai Sărbușcă. Montajul: Nita Chivulescu. Cu: Cosmin Seles, Aliona Munteanu, Andi Vasliuanu, Doru Ana, Rodica Ionescu, Valentin Uritescu, Coca Bloor

ca din reclame sau burghez-fără vrsă din filmele care se rup asumat de realitate pentru a [ua n niciunde): scenarist [i regizor au grijă ca atunci c nd realitatea tinde să devină prea sumbră, să detoneze mici petarde colorate. Așa se ntmplă, de pildă, c nd Emil sună acasă de la un telefon public din București [i continuă s-o mint pe soția lui, susținnd că e în Germania, c nd tocmai apare un [igan [i-i cere cu vocea sonoră 10.000 de

lei. Aceste petarde reglează echilibrul umorilor, permiind totuși [i dramei să se infiltreze în [esătura neorealismului.

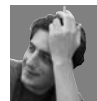
Mi-a displicut n schimb secvența din spre final, desfurată pe pista aeroportului, unde se scapă din mână balanța milimetrică, iar imaginea călătorilor care alegă după dolari alcătuiește un nedorit [i nenecesar apogeu al poveștii care p nă atunci cursese elegant [i discret.

Saint Etienne 600... și ceva

Taxi din fața blocului, avion din Iași, avion din București, taxi din Charles de Gaulle, hotel în Paris, TGV din Paris, tren din Lyon, hotel în Saint Etienne, plaja primăriei din Saint Etienne, TGV din Saint Etienne, hotel în Paris, RER, avion din Paris, avion din București, taxi de la aeroportul din Iași – cam acestea ar fi reperele unei călătorii de cteva mii de kilometri, în care am apucat să merg pe jos cel mult doi, p n m-am ntors acasă. Iar virgulele dintre repere reprezintă pauzele în care am fumat un cartuș de [igări. Să vă spun [i ce altceva s-a mai ntmplat în pauze. Am fost invitat la Fête du Livre din Saint Etienne

[i m-am dus cumva cu gândul că o să merite mai mult vizitarea unor locuri noi decât srbătoarea cărții în sine. [i a fost tocmai pe dos – n-am apucat să „văd” nimic din perspectiva turistului, n schimb am văzut [i am avut de nvățat foarte multe din perspectiva unui plămă [pe ogorul culturii române. n primul rând, m-a surprins amploarea evenimentului. nchipuiți-vă un trg de carte, organizat n piața din fața primăriei din Saint Etienne. ntreaga piață era acoperită tocmai pentru aceasta, cu folie de cort, arătând de cteva ori mai mare decât un circ obișnuit. „Sub cupola cercului”, imaginați-vă că erau zeci

de standuri, o ngrămădeală cam cum era c nd se organiza Bookarest-ul pe holurile Teatrului Național [i – abia asta mi s-a părut impresionant – vreo două sute de scriitori din Franța [i din toată lumea (un organizator mi-a spus că s trei sute), care stăteau non-stop la stand, dădeau autografe [i discutau cu cititorii. Ca [i cum ntr-un trgul nu era condus de instituții, editori sau librari, ci doar de scriitori (librării stăteau discret n spatele scriitorilor [i rezolvau, la fel de discret, plata pentru cărțile vndute). [i mai imaginați-vă că toate acestea erau pe banii [i pe efortul primăriei din Saint Etienne. [i nu era vreun

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin L. Z. RESCU

„Saint Etienne 600”, ci doar a douăzeci [i treia ediție a unei srbători a cărții de care unii librari cteau că nu-i la fel de bine organizată ca în anii trecuți. n toate acestea ne bunie, patronii librăriei Quartier Latin din Saint Etienne (Dominique [i Silvia – românc plecată din Iași înainte de '89) s-au gndit, din proprie inițiativă, să organizeze un stand al României. Au expus cam toate cărțile n franceză legate de Jara noastră care există pe piața lor. Nu doar literatură, ci [i istorie, albume, p nă [i cărți de

bucate românești. Autorii de la standul „nostru” au fost, pe lângă mine, scriitorul Marius Daniel Popescu (român care lucrează ca [ofer de autobuz în Elveția, scrie direct în franceză [i deține două mari premii de literatură europeană); romanul lui, *Simfonia lupului*, va apărea n curnd la Humanitas), istoricii Traian Sandu [i Catherine Durandin, precum [i jurnalistul Alex Decotte.

[i-a fost o reală plăcere să (re)prezentăm o Românie firească, timp de trei zile, de dimineață p n seara, unui numeros public francez.